

УДК 341.17(4:8):341.645

doi.org/10.30970/jcl.4.2025.2

Вернер Мігель Кюн

Доктор юридичних наук
Кільський університет імені Крістіана Альбрехта.
Провідний юрист у Суді Європейського Союзу,
Кіль, Німеччина
ORCID ID: 0000-0001-7677-1803
E-mail: werner.kuhn@curia.europa.eu

У цій статті висловлено виключно особисту думку автора.

Подано до друку: 09.10.2025

Рецензія 1: 17.11.2025

Рецензія 2: 25.11.2025

Затверджено до друку: 12.12.2025

ВІД ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ТРАДИЦІЇ ДО ЛАТИНОАМЕРИКАНСЬКОЇ РЕАЛЬНОСТІ: НА ШЛЯХУ ДО ВСТАНОВЛЕННЯ РОЛІ ГЕНЕРАЛЬНОГО АДВОКАТА У СУДІ АНДСЬКОЇ СПІЛЬНОТИ

FROM EUROPEAN TRADITION TO LATIN AMERICAN REALITY: TOWARD ESTABLISHING THE ROLE OF ADVOCATE GENERAL IN THE COURT OF JUSTICE OF THE ANDEAN COMMUNITY

Werner Miguel Kühn

Doctorate in Law, University of Kiel (cau).
Law Clerk at the Court of Justice of the European Union,
Kiel, Germany

Abstract | This article examines the figure of the Advocate General at the Court of Justice of the European Union (CJEU) and assesses its potential incorporation into the Court of Justice of the Andean Community (TJCA). Through a comparative analysis, it explores the functions, contributions, and institutional guarantees that characterize the Advocate General in the European context, highlighting its role in ensuring jurisprudential coherence, the development of law, and the legitimacy of supranational adjudication. The article also analyzes the historical, political, and budgetary factors that explain the absence of this figure in the Andean system, such as the defense of national sovereignty, the economic-commercial bias of integration, and the financial constraints of the Andean Community (CAN). Building on the existing legal framework of Andean law, it identifies the normative and procedural mechanisms required to introduce an Advocate General within the TJCA and argues that its adoption would strengthen the principle of homogeneity, the unity of the legal order, and the transparency of the decision-making process. Finally, it contends that this figure would enhance the TJCA's judicial dialogue with the CJEU and other international courts, thereby consolidating the confidence of Member States and legal practitioners in the regional integration system.

Keywords: Advocate General, Court of Justice of the Andean Community, institutional reform, integration law, judicial legitimacy, judicial dialogue.

Анотація | У цій статті розглядається інститут Генерального адвоката при Суді Європейського Союзу (ЄС) та оцінює його потенційне включення до Суду Справедливості Андського Співтовариства (ССАС). Шляхом порівняльного аналізу вона досліджує функції, внески та інституційні гарантії, що характеризують Генерального адвоката в європейському контексті, висвітлюючи його роль у забезпеченні єдності судової практики, розвитку права та легітимності наднаціонального судочинства. Стаття також аналізує історичні, політичні та бюджетні чинники, що пояснюють відсутність цього інституту в Андській системі, такі як захист національного суверенітету, економічно-комерційний ухил інтеграції та фінансові обмеження Андського Співтовариства (АС). Спираючись на чинну правову базу Андського права, вона визначає нормативні та процедурні механізми, необхідні для запровадження Генерального адвоката у ССАС, і стверджує, що його прийняття посилить принцип єдності, єдність правового порядку та прозорість процесу прийняття рішень. Нарешті, вона стверджує, що цей інститут посилить судовий діалог ССАС із ЄС та іншими міжнародними судами, тим самим зміцнюючи довіру держав-членів та юристів-практиків до регіональної інтеграційної системи.

Ключові слова: Генеральний адвокат, Суд Андської спільноти, інституційна реформа, право інтеграції, судова легітимність, судовий діалог.

I. Вступ

Регіональна інтеграція в Латинській Америці досягла значного прогресу в останні десятиліття, а АС зарекомендувало себе як одна з найстабільніших основ для економічного та правового співробітництва¹. У цьому контексті ССАС відіграє істотну роль в єдиному тлумаченні та застосуванні Картахенської угоди та її додаткових правових інструментів. Однак, на відміну від інших наднаціональних юрисдикцій, таких як ЄС, ССАС бракує внутрішнього механізму, що дозволяє проводити незалежний правовий аналіз до обговорення суддями. Ця відсутність обмежує систематизацію правових критеріїв, знижує послідовність у судовій практиці та впливає на прозорість судових обґрунтувань. Зіткнувшись із цією ситуацією, інститут Генерального адвоката ЄС постає як надихаючий приклад, оскільки він надає незалежні висновки у справах, привносячи ясність, послідовність та технічну глибину до процесу прийняття рішень. Європейський досвід показує, що таке втручання посилює єдність правового порядку, сприяє розвитку судової практики та зміцнює інституційну легітимність.

Ця стаття має на меті надати детальний аналіз інституту Генерального адвоката при ЄС, визначити його внесок у європейську судову практику та дослідити можливість його адаптації до контексту ССАС. Використовуючи порівняльний підхід та дослідження нормативної та процедурної здійсненності, вона прагне продемонструвати, як прийняття цього інституту могло б підвищити правову узгодженість, збільшити прозорість та підвищити технічну якість судових рішень ССАС. Для цього стаття поєднує доктринальний аналіз, огляд знакових справ ЄС та вивчення поточної правової бази АС, щоб запропонувати дорожню карту для впровадження інституту Генерального адвоката, включаючи критерії призначення, функції, термін повноважень та механізми поступової інтеграції до існуючої інституційної структури.

Крім того, це дослідження має на меті запропонувати орієнтовну основу, яка могла б надихнути на можливе перенесення цього інституту в інші наднаціональні судові системи, де його включення ще не розглядалося.

Ідея цієї статті виникла з академічного обміну з колишнім суддею ССАС, що відбувся в рамках заходу, організованого *Інститутом порівняльного публічного та міжнародного права Макса Планка* в Гейдельберзі (Німеччина). Під час тієї зустрічі автор запитав, чому інститут Генерального адвоката ще не був включений до цього наднаціонального суду, незважаючи на те, що він прямо передбачений у його засновницькому договорі. Пояснення, надане тоді - а саме, що кількість справ

¹ Pedraza, J. H., «Comunidad Andina: 50 años por el camino de la integración», Revista Peruana de Derecho Internacional, May - August 2019 No. 162, p. 137.

у ССАС була «обмеженою»² - було особливо вражаючим для автора, оскільки воно, здавалося, недооцінювало як численні функції, так і потенціал цього інституту. Роками пізніше, цей обмін відновив свою актуальність під час обговорення АС, що відбулося з двома Генеральними адвокатами СЄС, в рамках інституційної зустрічі в Люксембурзі, на якій було відзначено відсутність андського еквівалента. У цьому контексті, ця стаття розглядається як внесок, спрямований на поглиблення розуміння цього інституту, чия присутність нині стала суттєвою в наднаціональній судовій системі ЄС.

II. Генеральний адвокат при Суді Європейського Союзу

1. Правова основа

Інститут Генерального адвоката є однією з найунікальніших та найхарактерніших рис СЄС. Його правова основа міститься в статті 19 Договору про Європейський Союз (ДЕС), яка встановлює загальну роль СЄС як гаранта єдиного тлумачення та застосування права ЄС, та у статті 252 Договору про функціонування Європейського Союзу (ДФЄС), яка конкретно регулює його призначення та суттєві умови його статусу.

2. Статус, призначення та система ротації/постійного перебування на посаді

Згідно зі статтею 253 ДФЄС, Генеральні адвокати призначаються за спільною згодою урядів держав-членів на поновлюваний термін у шість років. Перед їх призначенням придатність кандидатів оцінюється колегією, передбаченою статтею 255 ДФЄС, що складається з колишніх членів СЄС та юристів з визнаною репутацією, яка надає висновок щодо здатності кожного кандидата виконувати обов'язки судді або Генерального адвоката. Ця процедура відображає інституційний баланс, характерний для європейської інтеграції: з одного боку, вона забезпечує пряму участь держав-членів у призначенні цих високих посадових осіб; з іншого боку, вона гарантує, що після призначення, Генеральні адвокати користуються повною незалежністю у виконанні своїх обов'язків. На практиці деякі з них перепризначалися на кілька термінів поспіль, що дозволяло СЄС зберігати наступність та накопичений досвід.

На посаду мають право особи, чия незалежність не викликає сумнівів, і які або відповідають кваліфікації, необхідній для обіймання найвищих судових посад у своїх відповідних країнах, або є юристами з визнаною компетентністю.

Щодо призначення, організація Генеральних адвокатів поєднує систему постійних призначень з іншою системою ротаційних призначень. Наразі СЄС має одинадцять Генеральних адвокатів. З них п'ять постійно представляють держави-члени з найбільшою демографічною та політичною вагою³, тоді як решта шість розподіляються між іншими державами-членами за допомогою механізму періодичної ротації. Ця система дозволяє узгодити інституційну стабільність, що впливає з безперервної присутності певних держав, з принципом рівності між іншими, забезпечуючи те, щоб усі країни мали, в різний час, можливість надати Генерального адвоката. Оскільки СЄС делегував певні повноваження своєму Загальному суду (юрисдикції першої інстанції) для розгляду запитів на попередні ухвали у конкретних справах, в рамках недавньої реформи судової системи, також

² García Brito, G., «El rol del Tribunal de Justicia de la Comunidad Andina», *Comentario Internacional*, 2020., No. 20, p. 194, explains that the number of cases was initially small, but points out that between 2007 and 2019 there was an exponential increase in requests for preliminary rulings. In this respect, in the opinion of the author of this work, the absence of Advocates General before the TJCA is no longer justified.

³ Some Member States always have an Advocate-General at the CJEU. Until 2013, only the four major founding states (Germany, France, Italy and Spain) had a permanent job. Poland was incorporated following the enlargement of the EU and the institutional adjustment of the Treaty of Nice/Lisbon.

було передбачено призначення трьох суддів цієї юрисдикції, які виконуватимуть функції Генеральних адвокатів, що підкреслює важливість цього інституту для розвитку судової практики⁴.

Щодо їхнього статусу, ДФЄС прямо прирівнює Генеральних адвокатів до суддів СЄС з точки зору незалежності, імунітетів та обов'язків. Це означає, що вони не можуть отримувати інструкції від будь-якого уряду, установи чи сторони у провадженні, і що вони повинні зберігати таку ж безсторонність та об'єктивність, які вимагаються від суддів. Цей паралелізм не є простою формальною деталлю: він підкреслює, що Генеральні адвокати є не просто радниками чи допоміжними посадовими особами, а справжніми європейськими магістратами, наділеними власною інституційною місією. Відповідно, вони уповноважені втручатися в слухання⁵ і ставити будь-які запитання, які вони вважають за необхідне для з'ясування правових та фактичних аспектів справи, так само, як суддя-доповідач або інші члени палати⁶. Вони також користуються тим самим протокольним рангом, що й судді, а так званій Перший Генеральний адвокат, який обирається кожні три роки своїми колегами - навіть посідає вищий ранг, ніж деякі судді з більшим стажем. У цьому контексті варто підкреслити, що Генеральні адвокати не беруть участі у виборах Голови СЄС, незважаючи на те, що є членами інституції, що посилює їхню незалежність та автономію від колегії суддів.

Перший Генеральний адвокат відповідає за розподіл поточних справ між членами колегії, враховуючи робоче навантаження кожного та забезпечуючи дотримання певних основних правил, таких як заборона Генеральним адвокатам брати участь у справах, пов'язаних з їхніми країнами походження, що могло б поставити під сумнів їхню безсторонність⁷. Слід зазначити, однак, що функція Першого Генерального адвоката не обмежується розподілом справ, але також включає конкретні процесуальні прерогативи, серед них повноваження пропонувати СЄС повторний розгляд справ, щодо яких немає апеляції, коли існує «серйозний ризик для єдності або узгодженості права Союзу», відповідно до статті 256(2) ДФЄС.

Включення інституту Генерального адвоката до самого ДФЄС має велике конституційне значення. Це не вторинна інновація, яка могла б бути створена за допомогою внутрішніх положень, а скоріше інтегральний елемент європейського судового устрою, задуманий з самого початку для забезпечення технічної якості та прозорості роботи суду. У цьому сенсі, присутність Генерального адвоката є визначальною рисою, що відрізняє СЄС від інших міжнародних судів, де судові обговорення зазвичай відбуваються виключно серед суддів без незалежного етапу попереднього розгляду.

3. Функції та процесуальна динаміка

Відповідно до статті 252 ДФЄС, СЄС «підтримується» Генеральними адвокатами, поняття, яке буде розглянуто більш детально у цій праці. Їхня головна місія полягає у наданні, у справах, доручених їм, письмових, публічних та обґрунтованих висновків, в яких вони проводять вичерпний правовий аналіз питань, порушених у спорі, та формулюють конкретну пропозицію щодо його вирішення⁸. До цих висновків застосовується специфічний лінгвістичний режим⁹. Хоча вони не є обов'язковими для СЄС, висновки Генерального адвоката виконують істотні функції, широко визнані як доктринаю, так і судовою практикою, які можуть бути підсумовані наступним чином:

⁴ Kühn, W.M., 'The upcoming reform of the judicial system of the European Union', *europarättslig Tidskrift*, 2024, No. 1, p. 99, analyses the scope of the reform as regards the appointment of Advocates-General before the General Court.

⁵ It should be noted, in significant detail, that the Advocate General joins the courtroom and leaves it at a different door than judges, a gesture which symbolises and highlights their independence from them.

⁶ Brüggemann, J., *Die Rechtsstellung des Generalanwalts am Gerichtshof der Europäischen Union*, Hamburg 2023, p. 260.

⁷ Kokott, J., *Anwältin des Rechts - Zur Rolle der Generalanwältin beim Europäischen Gerichtshof*, Referat im Rahmen der Vortragsreihe «Rechtsfragen der Europäischen Integration», Bonn 2006, p. 6.

⁸ Article 252(2) TFEU defines the function of the Advocate General as «to make, with complete impartiality and independence, reasoned submissions on cases which, in accordance with the Statute of the CJEU, require his intervention».

⁹ French is the working language of the CJEU, so the judgments are originally drafted in this language and then translated into the other official languages of the EU. The Advocate General, on the other hand, has the power to draw up his Opinion in the official language of his choice - either the official language of his country of origin or the language of his choice for professional reasons - which are subsequently translated.

- **Функція тлумачення та систематизації:** Вони сприяють створенню, консолідації та уточненню правових принципів, що керують судовою практикою СЄС.
- **Функція єдності та узгодженості:** Вони забезпечують, щоб право ЄС застосовувалося однаково в усіх державах-членах, посилюючи послідовність європейського правового порядку.
- **Функція прозорості та легітимності:** Будучи публічними, висновки дозволяють юридичній спільноті та громадськості отримати доступ до обґрунтування, що супроводжує судові рішення, тим самим посилюючи демократичну легітимність СЄС.
- **Функція процесуальної ефективності:** Детальний технічний аналіз Генерального адвоката полегшує роботу суддів, дозволяючи їм розглядати справи з більшою швидкістю та ретельністю. Крім того, Генеральні адвокати заздалегідь консультуються при прийнятті важливих процесуальних рішень - таких як проведення слухання, запит роз'яснень від сторін або рішення про втручання третіх сторін - що підкреслює їхню центральну роль у внутрішній динаміці СЄС.
- **Інноваційна функція:** Генеральні адвокати часто передбачають нові правові рішення, досліджуючи інтерпретаційні шляхи, які іноді позначали поворотні моменти в еволюції права ЄС.

Процесуальна динаміка, що визначає роль Генерального адвоката, характеризується однією істотною рисою: їхнім виключенням з остаточного обговорення суддями. Після того, як їхні висновки були надані, їхня участь у процедурі формально завершується, гарантуючи те, що їхній аналіз зберігає справді автономний та неупереджений характер.

Ця інституційна конструкція запобігає будь-якому можливому впливу внутрішніх дискусій СЄС на їхні погляди та гарантує, що судовий орган отримує вигоду від «другого інституційного голосу», відмінного від голосу суддів.

Варто зазначити, що кожне обговорення починається з рішення палати про те, чи дотримуватися висновку Генерального адвоката¹⁰, рішення, яке залежить від вагомості та обґрунтованості наведених міркувань¹¹. Так само, генеральні адвокати не зобов'язані дотримуватися висновків своїх колег у пов'язаних справах при підготовці власних висновків, що дозволяє їм розвивати свої правові міркування незалежно. Ця незалежність збагачує судові дебати та дозволяє суддям розглядати альтернативні підходи перед ухваленням остаточного рішення.

Як правило, Генеральний адвокат виносить висновок у справах особливого значення або у тих, що порушують безпрецедентні правові питання¹². У деяких випадках висновки можуть фокусуватися виключно на найскладніших аспектах справи, що розглядається СЄС (*conclusions ciblées*). Рішення про те, чи буде Генеральний адвокат втручатися, приймається на «загальному засіданні», органі, що складається з усіх членів СЄС (суддів та генеральних адвокатів), який вирішує як питання розподілу справи до конкретної палати, так і відповідні процесуальні питання, такі як проведення слухань або формулювання запитань до залучених сторін¹³.

У минулому висновки Генерального адвоката зачитувалися повністю під час усного слухання, дозволяючи сторонам та присутній публіці почути безпосередньо повний зміст запропонованого правового аналізу.

Однак, з міркувань процесуальної економії та враховуючи великий обсяг справ, що розглядаються СЄС, ця практика поступово була замінена скороченим зачитуванням під час слухання. Наразі лише резолютивна частина висновку - тобто запропоноване Генеральним адвокатом рішення

¹⁰ Szpunar, M., 'The Advocate General in the judicial architecture of the EU Court of Justice', *Europäische Zeitschrift für Wirtschaftsrecht*, 2022, No. 24, p. 1144.

¹¹ Kühn, W. M., «Reflexiones sobre una posible convergencia regional con la participación de la Comunidad Andina y del Mercosur. Lecciones de la experiencia integracionista europea», *Revista General de Derecho Europeo*, 2015, No. 36, p. 37.

¹² Brüggemann, J., *Die Rechtsstellung des Generalanwalts am Gerichtshof der Europäischen Union*, Hamburg 2023, p. 301.

¹³ Čápeka, T., «Seventy years of Advocates General at the Court of Justice of the European Union», *Leiden Europa Lecture*, p. 7.

- зачитується вголос під час слухання¹⁴. Повний текст висновку публікується того ж дня на веб-сайті СЄС, забезпечуючи його доступність та зберігаючи прозорість процедури.

Емпіричні дослідження підтверджують, що у значному відсотку справ СЄС приймає повністю або частково висновки Генерального адвоката. Наукова література часто називає показник збіжності близько 80%¹⁵, хоча встановити цілком точну цифру складно. Навіть у випадках, коли СЄС не дотримується їх, ці висновки набувають значної доктринальної та академічної цінності, оскільки вони часто цитуються у підручниках, коментарях до судової практики і навіть у подальших судових рішеннях. Часто, коли СЄС дотримується висновку Генерального адвоката, рішення прямо включає елементи обґрунтування, викладеного в ньому. І навпаки, коли Суд відхиляється від таких висновків, він рідко їх безпосередньо спростовує, а натомість будує своє обґрунтування самостійно.

4. Дотримання принципу належного процесу

Оскільки висновки Генерального адвоката становлять незалежний та необов'язковий погляд, призначений для керівництва СЄС у його інтерпретативній функції - і не мають прямих правових наслідків для процесуального становища сторін - вони не можуть бути предметом оскарження тими, хто не згоден з їхнім змістом. Будь-яка спроба оскаржити їх у цьому відношенні повинна бути визнана неприпустимою, що постійно підтверджується судовою практикою СЄС¹⁶. Тим не менш, сторони мають специфічний механізм для забезпечення свого права на захист: можливість вимагати поновлення усної стадії провадження, як це передбачено статтею 83 Регламенту СЄС. Таке поновлення є доречним, серед інших обставин, коли Генеральний адвокат у своїх висновках вводить нові елементи або розглядає питання, які не обговорювалися під час слухання. Таким чином, підтримується баланс між функціональною незалежністю Генерального адвоката та повагою до змагального принципу в європейському судовому процесі.

Європейський суд з прав людини (ЄСПЛ), розташований у Страсбурзі, підтвердив сумісність інституту Генерального адвоката СЄС з гарантіями належного процесу, закріпленими у статті 6 Європейської конвенції з прав людини (ЄКПЛ). У справі **Emesa Sugar N.V. проти Нідерландів**¹⁷, ЄСПЛ постановив, що неможливість оскарження висновків Генерального адвоката не порушує змагального принципу, враховуючи, що такі висновки є необов'язковими, представляються на публічному слуханні та ґрунтуються на аргументах, раніше висунутих сторонами. Доповнюючи це, у справі **Kress проти Франції**¹⁸ - хоча й посилаючись на *commissaire du gouvernement* перед Державною радою (*Conseil d'État*) - ЄСПЛ уточнив, що участь органу, який надає незалежний та невіршальний правовий аналіз, може бути сумісною зі справедливим судом, за умови, що забезпечуються прозорість та розділення функцій.

У справі **Cooperatieve Producentenorganisatie van de Nederlandse Kokkelvisserij U.A. проти Нідерландів**¹⁹ ЄСПЛ додатково дослідив це питання і дійшов висновку, що неможливість відповісти на висновки Генерального адвоката до їх усного представлення не порушує змагального принципу. Це пояснюється тим, що Регламент СЄС передбачає компенсаційні механізми - такі як поновлення усної стадії, коли вводяться нові або вирішальні елементи - які забезпечують процесуальний баланс між сторонами. Таким чином, ЄСПЛ підтвердив, що судова система ЄС, включаючи

¹⁴ Clément-Wilz, L., *La fonction de l'avocat général près la Cour de justice*, Bruselas 2011, p. 532.

¹⁵ Kokott, J., 'Der EuGH als Motor des europäischen Integrationsprozesses?', *JuS-Kurzinterview* (Gustav-Radbruch-Forum 2018), p. 577, speaks of a percentage of more than 86 %, according to the internal statistics of the cabinet.

¹⁶ CJEU, Order of 4 February 2000, *Emesa Sugar* (C-17/98, EU:C:2000:69).

¹⁷ ECtHR, judgment of 13 January 2005, *Emesa Sugar N.V. v. the Netherlands*, Application No. 62023/00.

¹⁸ ECtHR, judgment of 7 June 2001, *Kress v. France*, Application No. 39594/98.

¹⁹ ECtHR, judgment of 20 January 2009, *Cooperatieve Producentenorganisatie van de Nederlandse Kokkelvisserij U.A. v. the Netherlands*, Application No. 13645/05.

інститут Генерального адвоката як «другий інституційний голос», пропонує рівень захисту, еквівалентний тому, який вимагається ЄКПЛ, і є повністю сумісною з європейською системою захисту прав людини.

Отже, Генеральний адвокат розглядається як неупереджений помічник СЄС, якому доручено доповнювати правові дебати та захищати загальні інтереси права ЄС, не беручи участі в судовому обговоренні. Тому відсутність права на відповідь на їхні висновки не підриває процесуальності справи, за умови, що сторони мають можливість повністю представити свої аргументи і що остаточне рішення приймається виключно незалежними та неупередженими суддями.

5. Кабінет Генерального адвоката

У СЄС так звані *référéndaires* (помічники суддів або юридичні секретарі) є висококваліфікованими юристами, які входять до складу юридичного допоміжного персоналу, що надає допомогу як суддям, так і генеральним адвокатам. Їхня робота є важливою для забезпечення технічної обґрунтованості, внутрішньої узгодженості та чіткості правових міркувань, що виробляються СЄС. Кабінет кожного члена СЄС зазвичай складається з трьох до п'яти *référéndaires*, які можуть походити з академічних кіл, національних або наднаціональних адміністрацій, приватної юридичної практики чи судової системи. Їхнє знайомство з різними національними правовими системами та володіння кількома офіційними мовами ЄС дозволяють їм ефективно працювати в міжнародному середовищі, де сходяться різні правові традиції. Враховуючи їхній високий рівень експертизи та досвіду, нерідко деякі *référéndaires*, після років служби як юридичні радники, призначаються суддями або генеральними адвокатами СЄС, тим самим сприяючи безперервності та накопиченню інституційних знань у європейській судовій практиці²⁰.

У кабінетах генеральних адвокатів *référéndaires* відіграють центральну роль у підготовці висновків - фундаментальних документів, у яких Генеральний адвокат незалежно та всебічно аналізує правові питання, порушені у кожній справі²¹. Їхня робота починається з поглиблених правових та доктринальних досліджень, включаючи огляд застосовного європейського законодавства, попередньої судової практики СЄС, а також, у багатьох випадках, порівняльного або міжнародного права, з метою надання додаткових позицій та ідентифікації рішень, апробованих в інших системах²². Цей етап забезпечує, що аргументи Генерального адвоката ретельно обґрунтовані, а кожна справа розташована в широких інтерпретативних рамках.

Згодом, *référéndaires* співпрацюють у складанні висновків, забезпечуючи чіткість, послідовність та юридичну точність викладу. Вони логічно організують аргументи, виділяють відповідні прецеденти та пропонують інтерпретативні структури, що полегшують розуміння як у СЄС, так і серед зовнішніх юристів-практиків. Вони також готують аналітичні записки та резюме, що інтегрують судову практику, нормативно-правову базу та можливі альтернативні лінії інтерпретації, надаючи всебічний огляд питання.

Référéndaires також координують потік інформації в межах СЄС, підтримуючи зв'язок з командами суддів та адміністративними службами для забезпечення послідовного та узгодженого розгляду справ. Їхня участь гарантує, що всі відповідні питання ідентифіковані та що правові аргументи ретельно обґрунтовані до того, як Генеральний адвокат сформулює свій остаточний висновок. Як юридичні радники, *référéndaires* виконують спеціалізовану функцію технічної підтримки, беручи на себе відповідальність за попередній аналіз доручених їм справ та формулювання рекомендацій, які керують Генеральним адвокатом у виконанні його інституційної місії.

²⁰ Jacobs, F., «Reflections of an Advocate General: 1988-2006», Shaping EU Law the British Way: UK Advocates General at the Court of Justice of the European Union, Oxford 2022, p. 569.

²¹ Ruiz-Jarabo Colomer, D., «La función del Abogado General del Tribunal de Justicia de las Comunidades Europeas», Iniciación a la práctica en derecho internacional y derecho comunitario europeo, Madrid, 2003, p. 369.

²² Sharpston, E., «Comparative Legal reasoning (overt and covert) in the Work of the Advocate General», The Italian Influence on European Law: Judges and Advocates General (1952-2000), Oxford 2024, p. 251.

Хоча формальна відповідальність та підпис висновків належать Генеральному адвокату, робота *référéndaires* є вирішальною для технічної якості, інтерпретативної узгодженості та чіткості документа. Завдяки їхній допомозі Генеральний адвокат може зосередитися на критичній оцінці, стратегічній орієнтації правових міркувань та формулюванні інноваційних рішень, тоді як *référéndaires* забезпечують, щоб аргументація була систематичною, всебічною та юридично обґрунтованою. Отже, *référéndaires* становлять оперативне ядро правової підтримки, що дозволяє Генеральному адвокату ефективно виконувати свої функції аналізу, інтерпретації та керівництва у розвитку судової практики СЄС.

6. Історична еволюція та вплив на судову практику

Походження інституту Генерального адвоката можна простежити до французької традиції *commissaire du gouvernement*, посадової особи Державної ради (*Conseil d'État*), відповідальної за незалежне представлення правового аналізу адміністративних справ²³.

Незважаючи на те, що його назва може натякати, цей посадовець не представляв уряд; скоріше, він готував та публічно представляв незалежний висновок (*conclusions*), призначений для керівництва судовим рішенням. Ці висновки не були обов'язковими, але мали значний вплив, надаючи чіткості, систематизації та узгодженості правовим міркуванням. Надихаючись цією моделлю, розробники Паризького договору 1951 року ввели цей інститут до Суду справедливості Європейського об'єднання вугілля та сталі (ЄОВС), усвідомлюючи, що нова наднаціональна юрисдикція вимагає механізму, здатного забезпечити як інтерпретативну узгодженість, так і видимість його правових основ.

Хоча й натхненний інститутом, що походить з національної правової системи, європейський Генеральний адвокат з самого початку набув відмінних рис: він користується тим же статусом, що й судді, у питаннях незалежності та імунітету, і його місія зосереджена на сприянні розвитку автономного правового порядку ЄС. Таким чином, цей інститут є правовою трансплантацією, адаптованою до наднаціонального рівня, яка з часом стала незамінним елементом для технічної якості, легітимності та узгодженості юриспруденції СЄС. Понад сімдесят років діяльності в Суді дозволили Генеральному адвокату набути відмінних інституційних рис, які дозволяють чітко відрізнити цю посаду від її національного попередника.

Відповідно до широко прийнятої інтерпретації, інститут Генерального адвоката був задуманий для компенсації відсутності окремих думок у моделі СЄС²⁴. Рішення не дозволяти окремі думки відповідало меті забезпечення єдності, узгодженості та авторитету новоствореного правового порядку Спільноти, уникаючи ризику того, що судова фрагментація може підірвати легітимність інституції. Цей вибір, однак, обмежив можливість публічного відображення різноманітності правових поглядів у Суді. У цьому контексті різні вчені зауважили, що Генеральний адвокат Генеральні адвокати значною мірою виконують заміну функцію щодо особливої думки²⁵. Їхні висновки, представлені публічно та незалежно, відновлюють баланс, пропонуючи зовнішній прояв інтерпретаційного плюралізму без зменшення обов'язкової сили рішення. Таким чином, хоча вони не є особливими думками у буквальному сенсі, вони виступають їхнім функціональним еквівалентом, надаючи юридичній спільноті критичну та додаткову перспективу, яка рішуче сприяла розвитку європейської юриспруденції²⁶.

²³ Bobek, M. «A Fourth in the Court: Why are there Advocates-General in the Court of Justice?», *The Cambridge yearbook of European legal studies*, 2012, vol. 14, p. 535.

²⁴ Laffranque, J., «Dissenting Opinion in the European Court of Justice - Estonia's possible contribution to the democratization of European Union judicial system», *Juridica international*, IX (2004), p. 18.

²⁵ Tesauro, G./Circolo, A., «Saturno che divora i suoi figli. The Corte di giustizia conferma la legittimità della decadenza dell'avvocato generale Sharpston», *Rivista Eurojus*, 2020, No. 4, p. 197

²⁶ Jacobs, F., «Reflections of an Advocate General: 1988-2006», *Shaping EU Law the British Way: UK Advocates General at the Court of Justice of the European Union*, Oxford 2022, p. 572.

З часом цей інститут розвивався паралельно з самою європейською інтеграцією. У перші десятиліття кількість Генеральних адвокатів була невеликою, а їхнє втручання обмежувалося справами більшої складності або політичної актуальності. Проте, коли інтеграційна система розширила свої повноваження, а судовий орган отримував дедалі більше справ, участь Генеральних адвокатів стала більш узагальненою, а їхній статус консолідованим. Сьогодні, хоча не кожна справа вимагає висновку, коло питань, у які вони втручаються, охоплює такі різноманітні сфери, як економічні свободи, конкуренція, основні права, процесуальне право та зовнішні відносини ЄС.

Вплив Генеральних адвокатів на розвиток європейської судової практики був вирішальним. Кілька показових прикладів ілюструють цей момент:

У справі **Rewe-Zentral AG (120/78, Cassis de Dijon)** Генеральний адвокат *Капоторти* запровадив поняття «обов'язкових вимог», які могли виправдовувати національні обмеження торгівлі на спільному ринку. Його висновок дав Суду змогу встановити принцип взаємного визнання, гарантуючи, що продукти, законно реалізовані в одній державі-члені, могли вільно циркулювати в інших, за винятком належним чином обґрунтованих випадків. Чіткість та систематизація обґрунтування Капоторти були майже повністю прийняті Судом ЄС, тим самим закріпивши фундаментальну інтерпретаційну основу для вільної торгівлі в межах ЄС²⁷.

У справі **Keck and Mithouard (C-267/91 and C-268/91)** Генеральний адвокат *Ван Гервен* запропонував розрізнити поняття «умови продажу» та «вимоги до продукції», запобігаючи надто жорсткому застосуванню принципу вільного переміщення товарів. Суд прийняв це розрізнення, визначивши сферу застосування статті 34 ДФЄС та закріпивши доктрину, що регулює заходи, які впливають на маркетинг продукції, таким чином зберігаючи баланс між європейською інтеграцією та національною законодавчою автономією²⁸.

Справа **Босмана (C-415/93)** стала віхою в регулюванні професійного спорту. Генеральний адвокат *Ленц* стверджував, що правила трансферів футбольних гравців не виправдано обмежують вільне переміщення працівників. Його висновок детально описував, як спортивні контракти та національні обмеження несумісні з правом ЄС, і Суд ЄС повністю прийняв його обґрунтування, встановивши історичний прецедент, який трансформував регулювання професійного футболу в Європі²⁹.

У справі **Promusicae (C-275/06)** Генеральний адвокат *Кокотт* висловила думку, що директива про конфіденційність та електронні комунікації повинна тлумачитися як така, що не перешкоджає постачальникам інтернет-послуг розкривати особистість користувачів, які поширювали матеріали, захищені авторським правом. Суд дотримувався її висновку, встановивши баланс між захистом інтелектуальної власності та основними правами користувачів³⁰.

Висновок Генерального адвоката *Руїса-Харабо Коломера* у справі **«Адвокати за світ» (C-303/05)** становить доктринальне посилення для розуміння принципу взаємного визнання у кримінальних справах та сфери дії Європейського ордеру на арешт (ЄОА). У своєму аналізі, *Руїс-Харабо Коломер* зазначив, що рамкова система ЄОА повністю сумісна з принципом законності у кримінальному праві та з основними правами, закріпленими в правовому порядку ЄС, підкреслюючи водночас, що скасування перевірки подвійної кримінальності для певних серйозних злочинів є законним вибором законодавчого органу ЄС, спрямованим на зміцнення взаємної довіри між державами-членами. Він також підкреслив, що ЄОА не підриває національного суверенітету, а функціонує в рамках простору свободи, безпеки та справедливості, в якому держави-члени прийняли високий ступінь судової співпраці. Цей висновок, багатий доктринальним змістом, ілюструє роль Генерального адвоката як гаранта сумісності між інтеграційним поштовхом та захистом основних

²⁷ Opinion of Advocate General Capotorti delivered on 16 January 1979 in Case 120/78 (Rewe-Zentral), EU:C:1979:3.

²⁸ Opinion of Advocate General Van Gerven delivered on 28 April 1993 in Joined Cases C-267/91 and C-268/91 (Keck and Mithouard), EU:C:1993:160.

²⁹ Opinion of Advocate General Lenz delivered on 20 September 1995 in Case C-415/93 (Bosman), EU:C:1995:293.

³⁰ Opinion of Advocate General Kokott delivered on 18 July 2007 in Case C-275/06 (Promusicae), EU:C:2007:454.

прав, сприяючи консолідації взаємної довіри як наріжного каменю європейського кримінального правосуддя³¹.

У справі **Viking Line (C-438/05)** Генеральний адвокат *Пойарес Мадуро* створив ретельний баланс між свободою заснування та правом працівників на колективні дії. Його висновок був ключовим для прийняття Судом зваженого підходу, який визнав соціальні права сумісними з економічними свободами та надав конкретні критерії для оцінки подібних конфліктів у майбутньому³².

Висновок Генерального адвоката *Трстеняк* у справі **Domínguez (C-282/10)** становить значний доктринальний внесок у розуміння горизонтальної дії основних прав у праві ЄС. Визначивши право на оплачувану щорічну відпустку як загальний принцип права ЄС, вона запропонувала його можливе застосування у спорах між приватними сторонами, застерігаючи водночас, що така застосовність повинна бути обмежена правами, визначеними з достатньою ясністю, точністю та безумовністю, щоб забезпечити правову визначеність. Цей підхід, що поєднує телеологічне та порівняльне обґрунтування із занепокоєнням щодо системної узгодженості та передбачуваності, підкреслює роль Генерального адвоката як гаранта доктринальної узгодженості правового порядку ЄС та як рушійної сили його юриспруденційного розвитку³³.

Справа **Google Spain (C-131/12)** становить ще один показовий приклад. Генеральний адвокат *Яаскінен* підтримав впровадження «права на забуття», запропонувавши чіткі критерії того, коли пошукові системи повинні видаляти особисту інформацію. Суд дотримувався його висновку, встановивши правову та технічну основу, яка збалансувала свободу інформації та захист даних, рішуче вплинувши на прецедентне право в галузі конфіденційності в Інтернеті³⁴.

У справі **Gauweiler (C-62/14)** Генеральний адвокат *Крус Вільялон* дійшов висновку, що програма Європейського центрального банку з купівлі державного боргу, відома як Прямі монетарні операції (ОМТ), була сумісною з правом ЄС, за умови дотримання певних обмежень. Суд ЄС прийняв його висновок, підтвердивши законність ОМТ та зміцнивши автономію ЄЦБ у межах монетарної політики³⁵.

Нарешті, у справі **Чеська Республіка проти Польщі (C-121/21)** Генеральний адвокат *Пікамья* дійшов висновку, що Польща порушила право ЄС, продовживши дозвіл на видобуток бурого вугілля без проведення оцінки впливу на довкілля та без належного повідомлення Чеської Республіки. *Пікамья* підкреслив, що екологічна оцінка є важливою для забезпечення прозорості та надання сусіднім державам можливості реалізувати свої права на участь та захист. Його висновок підкреслює важливість транскордонної співпраці та дотримання екологічних стандартів ЄС у проєктах зі значними транскордонними наслідками³⁶.

Ці та багато інших справ показують, як Генеральні адвокати були справжніми архітекторами європейської юриспруденції. Часто їхні висновки запроваджували аргументи, які Суд ЄС не одразу прийняв, але які були враховані в подальших рішеннях або надихнули на законодавчі реформи. У цьому зв'язку юридична доктрина часто підкреслює, що Генеральні адвокати відіграють не лише технічну, а й творчу роль, спрямовуючи прогресивний розвиток права ЄС.

Досвід показує, що Генеральні адвокати не лише збагачують юридичне обґрунтування, але й надають Суду ЄС можливість досліджувати альтернативні інтерпретації, відкривати доктринальні дебати та проєктувати судову практику у майбутнє. Як зазначає доктрина, інституція Генерального адвоката зміцнює узгодженість, легітимність та інноваційний потенціал права ЄС, роблячи його відмінною рисою європейської судової моделі.

³¹ Opinion of Advocate General Ruiz-Jarabo Colomer delivered on 12 September 2006 in Case C-303/05 (Advocaten voor de Wereld), EU:C:2006:552.

³² Opinion of Advocate General Poiares Maduro delivered on 23 May 2007 in Case C-438/05 (International Transport Workers' Federation and Finnish Seamen's Union), EU:C:2007:292.

³³ Opinion of Advocate General Trstenjak delivered on 8 September 2011 in Case C-282/10 (Dominguez), EU:C:2011:559.

³⁴ Opinion of Advocate General Jääskinen 13 May 2014 in Case C-131/12 (Google Spain and Google), EU:C:2013:424.

³⁵ Opinion of Advocate General Cruz Villalón delivered on 14 January 2015 in Case C-62/14 (Gauweiler), EU:C:2015:7.

³⁶ Opinion of Advocate General Pikamäe delivered on 3 February 2022 in Case C-121/21 (Czech Republic v Poland) (Mine de Turów), EU:C:2022:74.

Отже, Генерального адвоката можна вважати ключовим інститутом: не частиною колегіального складу суддів, але й не зовнішнім спостерігачем. Вони займають проміжне становище, надаючи Суду ЄС неупереджений аналіз, який одночасно збагачує академічні та правові дебати за межами провадження³⁷. Завдяки цій унікальності модель Генерального адвоката привернула увагу в інших наднаціональних та регіональних контекстах, спричинивши пропозиції щодо інституційного трансплантування.

7. Порівняння Генерального адвоката з іншими посадовими особами в національних судових системах

Для широкої громадськості, і навіть для фахівців, підготовлених у певних правових традиціях, призначення та роль Генерального адвоката Суду ЄС може виявитися незрозумілою. Це, безумовно, унікальний інститут у наднаціональному судовому ландшафті³⁸, функція якого, проте, може бути проаналізована у світлі інших національних та міжнародних діячів, що надають незалежні юридичні консультації та забезпечують послідовність у тлумаченні закону. Існують концептуально схожі інститути в різних правових системах, хоча неможливо визначити прецедент, який є точним попередником функції, виконуваної Європейським Генеральним адвокатом.

У **Франції** найближчим відповідником Генерального адвоката є колишній *урядовий комісар* (commissaire du gouvernement) *Державної ради*, чия функція регулюється *Кодексом адміністративної юстиції (КАЮ)*.

Стаття L.7 покладає на нього завдання публічно та в повній незалежності представляти свої висновки щодо правових питань справ, які розглядаються ним, без участі в обговоренні. Стаття R.122-5 передбачає, що їхнє призначення здійснюється декретом, за поданням Міністра юстиції, і встановлює термін повноважень у десять років, який у виняткових випадках може бути продовжений на один рік, як гарантію неупередженості та оновлення. Стаття R.123-24 також визначає його консультативну роль на засіданнях *Державної ради* у справах, що входять до його компетенції, підкреслюючи його технічну, а не вирішальну роль. Цей посадовець готує письмові та публічні висновки, які всебічно розглядають правові аспекти адміністративних спорів, не від імені уряду, а з метою направлення судового рішення. Щоб уникнути непорозуміння щодо ймовірного представництва уряду, його назва була змінена у 2009 році на поняття «*публічний доповідач*». Функціональна незалежність та публічність їхніх висновків стали прямим джерелом натхнення для створення інституції Генерального адвоката Суду ЄС, як зазначалося вище³⁹.

У **Німеччині** *Представник громадських інтересів* (Vertreter des öffentlichen Interesses) відіграє особливу роль в адміністративних справах. Їхнє втручання передбачено, наприклад, у § 35 Кодексу федерального адміністративного судочинства (*Verwaltungsgerichtsordnung, VwGO*), а також у

³⁷ Čapeta, T., «Seventy years of Advocates General at the Court of Justice of the European Union», Leiden Europa Lecture, p. 5, explains that, while the main addressees of the Advocates General's opinion are the judges sitting in the chamber deciding the case, the academy has always been its second largest audience.

³⁸ Kokott, J., Anwältin des Rechts - Zur Rolle der Generalanwälte beim Europäischen Gerichtshof, Referat im Rahmen der Vortragsreihe «Rechtsfragen der Europäischen Integration», Bonn 2006, p. 2.

³⁹ Ruiz-Jarabo Colomer, D., «La función del Abogado General del Tribunal de Justicia de las Comunidades Europeas», Iniciación a la práctica en derecho internacional y derecho comunitario europeo, Madrid, 2003, p. 359, stresses that, despite functional similarities, there are significant differences between the two categories. Thus, while the commissaires du gouvernement participate in the deliberations of the Conseil d'État - albeit without the right to vote - the Advocates General of the CJEU do not intervene in judicial deliberation, which reinforces the autonomy of their analysis. Another relevant difference lies at the time of the proceedings: the commissaire du gouvernement is aware of the draft judgment drawn up by the Judge-Rapporteur before issuing his Opinion, while at the CJEU the Opinion of the Advocate General is presented publicly before deliberation commences, while preserving its independent character. Similarly, in the Conseil d'État, the Opinion of the commissaire du gouvernement is generally the only procedural step of the hearing, whereas the Advocate General delivers his Opinion after hearing the observations of the parties at the hearing, provided that the hearing has been opened. Finally, the Advocates General's Opinions are published in the Official Reports of the Court of Justice of the European Union - preceding the judgment - while those of the Commissaire du Gouvernement are not officially published.

галузевих положеннях, що регулюють певні процедури для захисту суспільних інтересів⁴⁰. Основна роль цього представника полягає в забезпеченні того, щоб суди отримували спеціалізований правовий аналіз при обговоренні питань, що стосуються суспільних інтересів, особливо у складних або соціально значущих справах. Представник громадських інтересів (*Vertreter des öffentlichen Interesses*) діє незалежно від виконавчої влади та робить об'єктивні зауваження щодо правильного застосування закону, оцінюючи як факти, так і застосовне законодавство. На відміну від державного обвинувача, він не переслідує каральних інтересів і не представляє адміністрацію безпосередньо, а має на меті направляти суд для забезпечення послідовності та юридичної суворості у тлумаченні законодавства. Хоча його сфера дії є більш обмеженою та секторальною, ніж у Генерального адвоката Суду ЄС, він відіграє роль у забезпеченні ясності та передбачуваності судової аргументації, особливо в сферах високої технічної та регуляторної складності.

В Іспанії *фіскали* (прокурори), які виступають перед Верховним судом та Конституційним судом, виконують функції, концептуально порівнянні з функціями Генерального адвоката ЄС, видаючи незалежні висновки, що керують судовим рішенням та сприяють послідовності правової системи. Перед Верховним Судом їхня діяльність регулюється *Органічним законом про судоустрій* та *Органічним статутом прокуратури*, які встановлюють їхній обов'язок сприяти законності, захищати загальний інтерес - відповідно до статті 124 *Конституції Іспанії* - та забезпечувати правильне тлумачення норм, втручаючись у апеляції з питань права, кримінальні провадження конституційної значущості та конфлікти юрисдикції. Перед Конституційним Судом вони подають висновки щодо конституційних скарг, конфліктів юрисдикції та питань особливої конституційної значущості.

Хоча їхні висновки не є обов'язковими, вони надають вирішальні вказівки суду та сприяють гармонізації національної та європейської судової практики. Їхня робота також включає консультації з процедурних питань, таких як допуск апеляцій, визначення компетентної колегії або необхідність проведення публічних слухань, що зміцнює формальну послідовність проваджень. Коротко кажучи, іспанські прокурори виконують незалежну консультативну правову функцію, поєднуючи технічний аналіз та захист публічних інтересів, концептуально наближаючись до Генерального адвоката ЄС, хоча й у національних рамках та з урахуванням інституційної ієрархії Прокуратури, на відміну від повної функціональної автономії Європейського Генерального адвоката.

В Бельгії *Касаційний суд* підтримується *parquet général*, що складається з *генерального прокурора*, *першого генерального адвоката* та кількох *генеральних адвокатів*, повноваження яких детально викладені у статтях 142-151 *Кодексу юстиції (Судового кодексу)*.

Ці судді, які є частиною Прокуратури, але користуються функціональною незалежністю, мають завдання забезпечувати правильне тлумачення закону, захист громадського порядку та збереження єдності судової практики. У апеляційних провадженнях *генеральні адвокати* подають письмові та усні висновки, аналізуючи порушені правові питання та пропонуючи суду рішення. Такі висновки не є обов'язковими, але мають значний переконливий вплив, оскільки вони надають комплексний та об'єктивний аналіз спору. Крім того, їхні висновки є публічними, що підвищує прозорість процесу та дозволяє юридичній спільноті знати обґрунтування рішень Вищого суду. Їхня роль значною мірою порівнянна з роллю генеральних адвокатів ЄС або з роллю французьких комісарів уряду, оскільки вони прагнуть забезпечити послідовність судової практики та однакове застосування закону по всій території. У цьому відношенні *avocats généraux* відіграють важливу роль у зміцненні правової визначеності та легітимності *Касаційного суду* як верховного гаранта правильного застосування закону в Бельгії.

У Нідерландах *Генеральний адвокат* Державної ради виконує частково схожі функції. Його втручання зосереджено на наданні незалежних правових висновків (*conclusies*) у складних адміністративних провадженнях, особливо коли виникає питання права, що потребує розвитку судової практики або системного тлумачення.

⁴⁰ Schilling, T., «Zum Recht der Parteien, zu den Schlußanträgen der Generalanwälte beim EuGH Stellung zu nehmen», *Zeitschrift für ausländisches öffentliches Recht und Völkerrecht*, 2000, No. 3, p. 395.

Хоча їхні висновки не є обов'язковими, вони надають суду технічну та доктринальну перспективу, що сприяє якості та послідовності остаточного рішення. Нідерландське право (*Wet op de Raad van State*) та інституційна практика визначають їхні повноваження, підкреслюючи, що вони повинні діяти незалежно та об'єктивно, оцінюючи факти та застосовне право до того, як суд прийме своє рішення. Ці висновки часто містять порівняльні посилання на інші європейські юрисдикції, збагачуючи інтерпретативний підхід та сприяючи подальшій гармонізації в літературі.

В Італії *Генеральний адвокат* діє перед *Касаційним судом як частина Генеральної прокуратури*, виконуючи інституційну функцію виключно в інтересах закону. Його втручання полягає у наданні незалежних правових висновків у цивільних та кримінальних провадженнях, особливо у справах, що стосуються складних питань або питань інтерпретаційного значення. У цивільних справах ці висновки можуть мати форму письмових висновків (*pareri*), тоді як у кримінальних справах вони виражаються через усні аргументи в суді. Ці висновки та подання, які не є обов'язковими для суддів, сприяють однаковому тлумаченню закону та технічній послідовності судових рішень, особливо у провадженнях перед *Об'єднаними палатами*. На відміну від інших систем, *Генеральні адвокати* не беруть участі в адміністративних судах, таких як *Регіональні адміністративні трибунали* або *Державна рада*, які мають власні незалежні структури. Хоча немає конкретного органічного закону, що регулює *Касаційний суд*, роль *Генерального адвоката* визнана статтею 363 Цивільного процесуального кодексу Італії, яка передбачає, що Генеральний прокурор може втручатися «в інтересах закону», коли метою є не захист індивідуальних прав, а забезпечення правильного тлумачення правової системи. Цей правовий аналіз - публічний, обґрунтований та незалежний - зміцнює інституційну легітимність Суду та збагачує доктринальні дебати в італійській судовій системі.

У **Сполучених Штатах Америки** інститут, співставний з Генеральним адвокатом СЄС, - це *Генеральний соліситор*, діяльність якого регулюється головним чином статтями 505 та 511-518 Розділу 28 Кодексу США.

Призначений Президентом та затверджений Сенатом США, він представляє федеральний уряд перед Верховним судом та іноді перед апеляційними судами. Крім судових процесів, він консультує виконавчу владу щодо допустимості апеляцій та вирішує, які справи слід захищати, подаючи публічні та обґрунтовані висновки та усно захищаючи позицію уряду⁴¹. Хоча він є частиною виконавчої влади, його роль виходить за межі захисту уряду, діючи як технічний посібник з правового тлумачення, що має схожість з роллю Генерального адвоката СЄС, надаючи незалежний аналіз та сприяючи послідовності правового порядку.

Ці порівняння показують, що, хоча кожен інститут є частиною специфічного інституційного контексту, вони сходяться на двох істотних аспектах:

по-перше, надання незалежного правового аналізу, що направляє суддів;

по-друге, внесок у послідовність, легітимність та якість правової системи. У цьому відношенні Генеральний адвокат СЄС являє собою наднаціональний синтез цих традицій, адаптований до потреб судової системи, що прагне єдності тлумачення без відмови від множинності підходів⁴².

III. Внесок Генерального адвоката до Суду Європейського Союзу

Роль Генерального адвоката не обмежується тим, щоб бути спостерігачем у процесі, але зробила вирішальний внесок у зміцнення та консолідацію судової системи ЄС. Їхній внесок виражається на різних рівнях - судової практики, інституційному та процесуальному - і був визнаний як науковими авторами, так і судовою практикою.

⁴¹ Cordray, M./Cordray, R., «The Solicitor Generals changing role in Supreme Court litigation», *Boston College Law Review*, 2010, p. 1326; McConnell, M., «The rule of law and the role of the Solicitor General», *Loyola of Los Angeles Law Review*, 1987, vol. 21, p. 1105.

⁴² Szpunar, M., «The Advocate General in the judicial architecture of the EU Court of Justice», *Europäische Zeitschrift für Wirtschaftsrecht*, 2022, No. 24, p. 1145.

1. Функція тлумачення та систематизації

Перша роль, яку відіграє Генеральний адвокат, може бути описана як функція тлумачення та систематизації. Його висновки надають Суду послідовну інтерпретативну основу для уникнення часткових або ізольованих тлумачень права ЄС. З цією метою Генеральний адвокат інтегровано спирається на методи граматичного, систематичного та телеологічного тлумачення, водночас включаючи загальні принципи, законодавчу історію, усталену судову практику і навіть посилення на порівняльне або міжнародне право, де це доречно⁴³. Обсяг цього завдання виходить за межі конкретної справи, оскільки він сприяє побудові правових категорій, критеріїв застосування та інтерпретаційних систем, що керують як європейськими суддями, так і національними суб'єктами правозастосування в майбутньому. Це зменшує невизначеність, посилює передбачуваність рішень та консолідує догматику права ЄС. Проте цю інтерпретаційну функцію слід тримати в чітких межах: вона не замінює судову нараду і не може призводити до теоретичного формулювання, що не пов'язане з законодавчим текстом та структурними принципами європейського правового порядку.

2. Функція єдності та послідовності

Другий вимір - це функція єдності та послідовності. Генеральний адвокат допомагає забезпечити послідовність судової практики СЄС як вертикально, тобто щодо основоположних принципів Союзу та попередньої судової практики, так і горизонтально, щодо гармонізації напрямків судової практики в різних галузях європейського права. У цьому відношенні Генеральний адвокат визначає спільні критерії, виявляє точки напруги між різними рішеннями та пропонує рішення практичної послідовності, які дозволяють зберегти послідовність системи в цілому. Безпосередній ефект полягає у зменшенні розбіжностей між національними правовими системами та підвищенні правової визначеності для фізичних осіб та адміністративних органів. Однак пошук єдності не повинен стати скам'янінням права, щоб судові інновації та адаптація до нових контекстів залишалися можливими.

3. Функція прозорості та легітимності

Третя роль - це прозорість та легітимність. Висновок Генерального адвоката, будучи публічним, обґрунтованим та доступним, робить видимим пояснювальний шлях, що веде до певного тлумачення. Це зміцнює підзвітність та заохочує прийняття судових рішень сторонами, національними суддями та громадською думкою⁴⁴. Ця функція має педагогічний вимір, оскільки вона перетворює технічну складність європейського права на зрозумілі та структуровані аналізи, не відмовляючись від точності викладу правових позицій. Навіть показуючи відкинуті варіанти та критерії, що виправдовують певний інтерпретаційний вибір, висновки підвищують рівень простежуваності та зовнішнього контролю судового обґрунтування.

Ця прозорість сприяє легітимності СЄС, без того, щоб це означало, що висновки є обов'язковими або можуть бути оскаржені незалежно. На внутрішньому рівні поєднання доктринального, судового та порівняльного аналізу разом із чіткістю та точністю його висновку є вирішальним фактором, що дозволяє суддям СЄС впевнено сприймати правові обґрунтування Генерального адвоката, тим самим надаючи їхнім рішенням більш легітимну підтримку.

⁴³ Faircloth Peoples, L., «The use of foreign law by the Advocates General of the Court of Justice of the European Communities», *Syracuse Journal of International Law and Commerce*, 2008, p. 225, points out that the comparative law analysis may include regulations of non-EU Member States, such as those of the United States, especially in the field of competition law.

⁴⁴ Clément-Wilz, L., *La fonction de l'avocat général près la Cour de justice*, Brussels 2011, p. 972, explains that, by contributing to the foundation, consolidation, readjustments and consistency of case-law, and by giving substance to the transparency brought about by the public nature of their conclusions, the Advocates General have fuelled the process of justification, which is crucial for public acceptance of the role of the Supreme Court to be assumed by the CJEU. They have thus participated in the standing of both the case-law and the CJEU itself.

В деяких випадках ЄС може суттєво дотримуватися Висновку Генерального адвоката щодо результату спору, але може опустити деякі аргументи чи міркування, викладені в ньому. Це упущення може бути мотивоване низкою причин, таких як бажання обмежити *ratio decidendi* тим, що є строго необхідним для вирішення справи, намір уникнути *obiter* висловлювань з несуттєвих питань, або бажання зберегти певний ступінь інституційної розсудливості в політично чутливих сферах. За таких обставин Висновок Генерального адвоката набуває додаткової цінності для розуміння справи, надаючи більш широкий та систематичний виклад відповідних правових питань, дозволяючи правовим коментаторам та юристам-практикам реконструювати повний інтерпретаційний контекст рішення⁴⁵.

4. Функція процесуальної ефективності

Четверта функція - це процесуальна ефективність. Генеральний адвокат не лише втручається у більш складні або юридично важливі справи, але й допомагає зосередити обговорення на вирішальних питаннях спору. Його висновки дозволяють виключити допоміжні аргументи, прояснити пункти обговорення та упорядковує питання, передані для попереднього рішення або для анулювання. Це оптимізує судові засоби захисту, скорочує час обговорення та покращує якість остаточного обґрунтування Суду ЄС. Навіть коли судді не повністю дотримуються Висновків, сам факт наявності ретельного аналізу можливих шляхів аргументації підвищує внутрішню ефективність процесу прийняття рішень.

Однак, ефективність не повинна досягатися за рахунок як змагальності, так і прав захисту, саме тому судова практика дозволяє поновлювати усну процедуру, якщо Генеральний адвокат розглядає у своєму Висновку питання, які не обговорювалися під час слухання.

Як зазначалося вище, Генеральний адвокат покликаний висловлюватися з процедурних питань особливої важливості, що посилює його роль як гаранта належного відправлення правосуддя. Його повноваження включають надання Висновку щодо доцільності використання спрощених процедур вирішення, таких як прийняття рішень у порядку ухвали, у випадках, коли порушене правове питання вже було чітко та неодноразово врегульовано Судом ЄС. Цей сценарій відповідає доктрині *acte clair*, сформульованій Судом ЄС у справі **CILFIT (283/81)**⁴⁶, яка встановила критерії, за якими національний суд може утриматися від передачі питання для попереднього рішення. Ця доктрина була прийнята, з певними адаптаціями, ТІСА, підкреслюючи методологічну конвергенцію між двома судовими системами. Крім того, Генеральний адвокат бере участь в оцінці виняткової допустимості апеляцій у сферах, де вже відбувся подвійний перегляд законності (радами з питань оскарження європейських агентств та Загальним судом), пропонуючи їх перегляд лише там, де це є суттєвим для збереження єдності та послідовності правового порядку ЄС. Таким чином, Генеральний адвокат є справжнім охоронцем законності та цілісності європейської правової системи.

5. Інноваційна роль

Нарешті, слід зазначити інноваційну роль Генерального адвоката. Оскільки їхні Висновки не є обов'язковими, вони стають простором методологічної свободи та пояснювального експериментування. Це дозволяє йому передбачати лінії розвитку судової практики, досліджувати нові правові категорії або інтегрувати елементи з різних галузей права ЄС у цілому. Інновації не призводять до створення законодавства *ex nihilo*, а до пропозицій щодо інтерпретаційних рішень, які Суд ЄС

⁴⁵ Trstenjak, V., «The impact of the DCFR on the case law of the CJEU», *Europäisches und internationales Privatrecht. Festschrift für Christian von Bar zum 70. Geburtstag*, Hg. v. Helmut Grothe Peter Mankowski, Munich 2022, p. 398, points out that CJEU judgments may appear succinct or vague for a lawyer from the German legal family, especially as regards their reasoning. The author therefore recommends always reading the Advocate General's Opinion in order to better understand the judgments, as they contribute to a better understanding of the arguments put forward by the CJEU.

⁴⁶ CJEU, judgment of 6 October 1982, CILFIT and others (283/81, EU:C:1982:335).

може прийняти, уточнити або навіть відхилити, але які завжди розширюють існуючий комплекс наративів. Роблячи це, Генеральний адвокат виступає як доктринальна лабораторія, яка живить здатність адаптувати право ЄС до постійно мінливих соціальних, економічних та технологічних контекстів, водночас сприяючи легітимності та стійкості наднаціональної правової системи.

Той факт, що Генеральний адвокат покликаний висловлюватися з нових правових питань, ставить його в центр процесу розвитку наднаціонального правопорядку, що тягне за собою суттєві виклики з інтелектуальної точки зору. Щоб впоратися з ними, Генеральний адвокат може використовувати метод порівняльного права, використовуючи свої знання національних правових систем, щоб запропонувати рішення проблем, які, хоча й є новими на рівні ЄС, вже були врегульовані законодавством держав-членів. Вносячи цей досвід у сферу права ЄС, Генеральний адвокат відіграє роль посередника між національними правовими традиціями та побудовою цілісного спільного правопорядку, таким чином допомагаючи збагатити тлумачення та посилити нормативну уніфікованість⁴⁷.

IV. Суд Спільноти Андійських Націй та Генеральний адвокат

1. Нормативне положення в Угоді Картахени та Статуті Суду

Угода Картахени 1969 року, як складова частина процесу андійської інтеграції, містить загальні положення щодо інституційної організації CAN та принципів, що регулюють створення її органів. До них належить положення про судову систему, покликану забезпечити правильне застосування андійського права та єдність його тлумачення. На виконання цього мандата Держави-члени у 1979 році прийняли Договір про створення ТЈСА, який діє з 1984 року, що регулює склад, повноваження та функціонування наднаціональної юрисдикції. Стаття 7 *in fine* цього правового інструменту уможливила для ТЈСА створення посади Генерального адвоката, залишивши Статуту визначення його чисельності та повноважень. Однак, коли Статут ТЈСА був прийнятий, це положення, очевидно, не було деталізоване, при цьому будь-які посилання на цей інститут були видалені.

Наразі, у чинній версії Договору про створення ТЈСА, кодифікованій Рішенням 472 Комісії CAN⁴⁸, саме Стаття 6 *in fine* передбачає таку можливість, яка далі розвивається у Статті 142 Статуту Суду Європейського Союзу, тепер міститься у Рішенні 500 Андійської Ради міністрів закордонних справ (SAMRE)⁴⁹, під назвою «Генеральний адвокат». З цього положення випливає, що «посада обіймається ТЈСА, коли цього вимагають функціональні та операційні потреби органу». Воно також передбачає, що «ця функція виконується кількістю посадових осіб, необхідних для інституційної діяльності, а повноваження та чисельність таких посадових осіб визначаються відповідно до Статті 6 Договору про створення ТЈСА». Однак, як зазначалося вище, на сьогоднішній день не було вжито жодних конкретних заходів для реалізації цих положень.

На відміну від того, що передбачено в ТFEU щодо Суду ЄС, де Генеральні адвокати були інституціоналізовані як невід'ємна частина європейської судової моделі, дизайн, остаточно прийнятий на андійському рівні, був сформований як унітарна колегіальна структура, в якій судді повністю зосереджуються на обговоренні та складанні рішень.

Отже, положення, що міститься в первинному праві CAN, може розглядатися як латентна законодавча норма або, в академічних термінах, як «спляча норма», формальна чинність якої не призвела до ефективної імплементації у похідному законодавстві. Це відображає політичний та інсти-

⁴⁷ Trstenjak, V., «The impact of the DCFR on the case law of the CJEU», *Europäisches und internationales Privatrecht. Festschrift für Christian von Bar zum 70. Geburtstag*, Hg. v. Helmut Grothe Peter Mankowski, Munich 2022, p. 398, points out that the Advocate General's Opinion may refer to instruments for the harmonisation of civil law, such as the 'Draft Common Frame of Reference', to legal doctrine and may even include a comparative study of various legal systems, in addition to a comparative linguistic analysis.

⁴⁸ Official Gazette of Cartagena Agreement No. 483 of 17 September 1999.

⁴⁹ Official Gazette of the Cartagena Agreement No. 680 of 28 June 2001.

туційний вибір на користь органічної спрощення ТЈСА на ранніх етапах її існування, хоча й з наслідком позбавлення системи інституту, який, з порівняльної точки зору, міг би сприяти посиленню інтерпретаційної узгодженості та легітимності андійської судової системи.

2. Історичні та політичні причини її неімплементації у Суді Спільноти Андійських Націй

Відсутність Генерального адвоката в ТЈСА може викликати здивування на перший погляд, враховуючи, що судова структура CAN була безпосередньо натхненна наднаціональною європейською моделлю. Як зазначали науковці, як інституційна структура, так і її функціонування та засоби правового захисту, передбачені в андійському правовому порядку - зокрема механізм попереднього рішення - знаходять своє посилення на досвід європейської інтеграції, хоча й адаптовані до особливостей регіональної ситуації⁵⁰. У цьому відношенні Суд ЄС зарекомендував себе як еталонна модель для побудови наднаціонального правосуддя. Оскільки андійська правова система містила правові основи, які б дозволили включення Генерального адвоката, можна було очікувати, що це буде також відтворено на андійському рівні. Однак, як буде показано нижче, їхня відсутність зумовлена не регулятивною недбалістю, а свідомим інституційним дизайнерським рішенням, обумовленим історичними та політичними обставинами, які супроводжували судову систему CAN.

По-перше, **захист національного суверенітету** був наскрізним елементом, що рішуче вплинув на конфігурацію ТЈСА⁵¹. Протягом 1970-х та 1980-х років держави-члени CAN перебували у внутрішніх процесах демократичної консолідації та переосмислення своїх державних інституцій. У цьому контексті спостерігалася помітна неохота до створення наднаціональних органів, які могли б обмежити законодавчу або судову автономію держав. Створення Генерального адвоката, з повноваженнями видавати незалежні та публічні Висновки, здатні впливати на тлумачення андійського права, було б сприйнято як надмірну наднаціональність, несумісну з політичною волею урядів зберігати жорсткий контроль над процесом інтеграції.

По-друге, **економічний та комерційний ухил** андійського проекту також пояснює неімплементацію цієї інституції⁵². Угода Картахени, підписана у 1969 році, пріоритетом ставила створення спільного ринку, координацію тарифної політики та сприяння виробничій інтеграції. Судова функція була розроблена в інструментальному плані, тобто як технічний механізм, спрямований на вирішення спорів, що виникають із застосування економічних та торговельних правил. У цьому контексті не вважалося за необхідне впроваджувати додатковий дорадчий орган для посилення інтерпретаційного або догматичного виміру андійського права. На відміну від європейського досвіду - де інтеграція мала сильний політичний та правовий компонент з самого початку - в андійському регіоні переважав прагматичний та обмежений погляд на роль ТЈСА.

По-третє, **бюджетні та адміністративні обмеження** відіграли ключову роль⁵³. Створення інституції, подібної до Генерального адвоката, вимагало б не тільки виділення додаткових фінансових ресурсів для його винагороди та робочої групи, але й створення допоміжних структур для підготовки юридичних Висновків. В умовах, коли сама ТЈСА страждала від логістичних обмежень і значною мірою залежала від внесків держав-членів, додавання нових органів було виключено як фінансово нездійсненне.

⁵⁰ Kühn, W. M., «La experiencia europea en la aplicación de la doctrina del acto aclarado» al procedimiento de remisión prejudicial: Enseñanzas útiles para su implementación en el sistema jurisdiccional andino», Revista de la Secretaría del Tribunal Permanente de Revisión, 2025, Vol. 13, No. 22, p. 1

⁵¹ Mendoza Neyra, Y., «El Tribunal de Justicia de la Comunidad Andina y la singularidad del proceso de integración andino», Comentario Internacional, 2020, No. 20, p. 207, points out that at that time member countries were extremely cautious about their sovereignty.

⁵² Salgado, G., «El Grupo Andino de hoy: Eslabón hacia la integración de Sudamérica», Biblioteca Digital Andina, Quito 1995, p. 30, explained the evolution of the Andean Group's economic policies.

⁵³ Castellanos Peñafiel, L., Los límites de la actividad jurisdiccional del Tribunal de Justicia de la Comunidad Andina, Quito 2007, p. 23; TЈСА, Propuestas para el fortalecimiento del sistema andino de resolución de controversias,, Document sent on 20 January 2021 to the Council of Foreign Affairs Ministers, the CAN Commission, the High Level Group set up by Decision 843 of 29 April 2019 and the Secretary-General of the CAN, p. 2, this document refers to the causes of the budgetary deficit of this court since 2008.

По-четверте, **латиноамериканська процесуальна традиція** допомогла сформувати це включення. На відміну від французького права або англосаксонських систем, де існують інституції, такі як *commissaire du gouvernement* або Генеральний соліситор, практика включення незалежних офіційних Висновків до судових проваджень не була відома в більшості андійських країн. Судова функція традиційно розумілася як виняткова монополія суддів, тоді як Прокуратура відіграє іншу роль, спрямовану на захист загальних інтересів у кримінальних або конституційних справах, але не на формулювання консультативних Висновків в адміністративних чи економічних справах. Ця правова спадщина посилює уявлення про те, що інституція Генерального адвоката не пов'язана і важко узгоджується з процесуальною культурою регіону.

Нарешті, слід звернути увагу на **політичну динаміку CAN** у 1990-х роках, коли обговорювалася реформа її інституційної структури після створення Світової організації торгівлі та інституційного оформлення МЕРКОСУР⁵⁴. Протягом цього періоду зусилля держав-членів були спрямовані на послаблення та адаптацію інтеграційних правил з метою сприяння економічній відкритості, при цьому ініціативи, спрямовані на посилення судового виміру, були вторинними. Хоча пропозиції щодо доцільності запровадження Генерального адвоката вже розглядалися в академічній доктрині, вони так і не призвели до політичного консенсусу серед урядів, які продовжували розглядати ТЈСА як суто технічний орган, а не як актора з доктринальною або інтерпретативною проекцією.

Отже, поєднання цих факторів - опір передачі суверенітету, пріоритет економічного виміру над правовим, бюджетні обмеження, регіональна процесуальна традиція та відсутність політичної волі в процесах інституційної реформи - пояснює, чому інституція Генерального адвоката не була імплементавана в андійській судовій системі, незважаючи на те, що європейська модель пропонувала добре встановлений еталон з 1950-х років⁵⁵.

3. Інституційні та політичні виклики імплементації

Включення Генерального адвоката до ТЈСА є значною структурною та функціональною зміною, що виходить за рамки звичайної законодавчої поправки. Вона спрямована на посилення узгодженості та якості андійського права шляхом надання незалежного юридичного консультативного механізму для доповнення колегіального обговорення суддів. Досвід Суду ЄС показує, що наявність Генерального адвоката може зробити вирішальний внесок у систематизації критеріїв тлумачення, прозорості в юридичній аргументації та консолідації нормативної уніфікованості.

Однак створення цієї інституції тягне за собою політичні та інституційні виклики. По-перше, це вимагає консенсусу держав-членів CAN, які повинні узгодити критерії призначення, кількість посад та термін повноважень. Кожна країна може мати різне сприйняття доцільності цієї інституції, і політичні переговори будуть інструментальними у забезпеченні формального прийняття та сприйнятої незалежності майбутніх Генеральних адвокатів.

Впровадження також тягне за собою значні бюджетні та адміністративні вимоги. Необхідно виділити ресурси на винагороду Генеральних адвокатів, набір допоміжного персоналу, адміністративну інфраструктуру, навчальні програми та системи для поширення їхніх висновків. Фінансова стійкість має бути забезпечена без шкоди для функціонування ТЈСА або інших інституційних органів CAN.

Ще одним ключовим викликом є процедурна та організаційна адаптація. Включення Генерального адвоката вимагає внесення змін до внутрішніх протоколів ТЈСА, включаючи розподіл справ,

⁵⁴ Fairlie, A., Informe: La Comunidad Andina en búsqueda de convergencias (Informe BID / estudio sobre la CAN), mayo 2022, p. 27; Zubieta Mariscal, F., «La reforma del Tribunal de Justicia de la Comunidad Andina: un reto impostergable», *Iustitia et Pulchritudo*, 2022, No. 1, p. 9.

⁵⁵ Toledano Laredo, A., «El Abogado General en el Tribunal Andino y en el Tribunal de Justicia de las Comunidades Europeas», *Revista de Instituciones Europeas*, Vol. 11, No. 3, September-December 1984, p. 810, points out that at the time when the TJCA was set up on 5 January 1984 in Quito, the Advocate General did not yet exist. According to the author, this idea could have arisen during the negotiation of the Treaty establishing the TJCA, as otherwise there would not have been a procedure similar to that of changing the number of magistrates for the creation of the office. However, a pragmatic approach could have led to the opening of the TJCA with a limited number of judges, leaving to the Andean institutions the power to adjust the composition of this supranational court to future needs, without resorting to a new treaty or its parliamentary ratification, thus avoiding the lengthy deadlines that those procedures entail.

визначення етапів обговорення, взаємодію з суддями та структурування висновку. Важливо, щоб ця інституція не уповільнювала провадження або не створювала конфліктів юрисдикції, а радше функціонувала як технічне та спеціалізоване доповнення, що збагачує судову роботу.

Інституційне та культурне прийняття цієї інституції також є важливим.

Судді, адвокати, сторони та правники повинні розуміти, що Генеральний адвокат не замінює судових нарад, а надає попередній незалежний аналіз, який посилює правову узгодженість та передбачуваність. Це вимагає інституційного навчання та підвищення обізнаності, а також механізмів поширення для забезпечення того, щоб його висновки були відомі та цінувалися Андійською правовою спільнотою.

Так зване «Андійське перепроектування», що розуміється як процес інституційної модернізації CAN, спрямований на раціоналізацію її правової системи, оптимізацію функціонування її органів та посилення ефективності інтеграційної системи, забезпечує особливо сприятливі рамки для створення Андійського Генерального адвоката.

4. Шлях законодавчого впровадження

Нормативна процедура включення Генерального адвоката до ТЈСА прямо передбачена статтею 6 її Договору про заснування. Відповідно до цього положення, САМРЕ, за консультацією з ТЈСА, може змінити кількість суддів та створити посаду Генерального адвоката, визначивши кількість та повноваження, що мають бути встановлені для цієї мети у Статуті ТЈСА. Таким чином, це положення встановлює формальний та консенсусний механізм для запровадження цієї інституції, забезпечуючи як участь ТЈСА, так і політичне схвалення держав-членів.

У цьому контексті особливо важливо, що процедура створення посади зазнала суттєвої модифікації⁵⁶. У своїй первісній версії (колишня стаття 7 *in fine*) було встановлено, що ТЈСА подаватиме «*заяву*», тобто реалізовуватиме власну ініціативу, яка мала бути ратифікована Комісією Картахенської угоди шляхом «одногосного рішення». Відповідно до поточної версії (стаття 6 *in fine*), однак, рішення ухвалює САМРЕ після «консультації» з ТЈСА. Хоча поточне формулювання допускає різні тлумачення, схоже, що ТЈСА було позбавлене права ініціативи, спочатку наданого йому під час його створення. Якби це тлумачення було правильним, ТЈСА було б відведене пасивна роль, залежна від волі САМРЕ для втілення інституції Генерального адвоката.

Проте тлумачення, яке повністю виключає ініціативу ТЈСА, було б несумісним з інтересами Андійської інтеграції. Дійсно, стаття 142 чинного Статуту передбачає, що посада Генерального адвоката «заповнюється ТЈСА у той час, коли функціональні та операційні потреби органу цього видають», що свідчить про те, що судова ініціатива продовжує відігравати важливу роль в активації цього механізму. У цьому сенсі здається розумним стверджувати, що жоден інший орган CAN не перебуває у кращій позиції, ніж сам ТЈСА, для точного визначення того, коли такі потреби виправдовують створення посади Генерального адвоката⁵⁷.

На виконання цього мандата перший шлях для впровадження полягає у внесенні змін до Статуту ТЈСА, що наразі міститься у вищезгаданому Рішенні 500 САМРЕ. Ця нормативна реформа повинна визначати суттєві аспекти, такі як кількість Генеральних адвокатів, критерії призначення, необхідний рівень юридичного досвіду, термін повноважень та механізми поновлення. Так само,

⁵⁶ Mejía Salazar, A., «Orígenes y trayectoria del Tratado constitutivo del Tribunal de Justicia de la Comunidad Andina», Tribunal de Justicia de la Comunidad Andina: 1979-2024 - 45 años de creación y 40 años al servicio del derecho y la integración, Vol. I, Quito 2024, p. 231, explains that the Treaty establishing the TJCA was reformed by the Amending Protocol to the Treaty establishing the Court of Justice to the Cartagena Agreement, signed in the city of Cochabamba (Bolivia) on 28 May 1996. To date, this is the version of the key letter of the TJCA that remains in force.

⁵⁷ Toledano Laredo, A., «El Abogado General en el Tribunal Andino y en el Tribunal de Justicia de las Comunidades Europeas», Revista de Instituciones Europeas, September-December 1984, Vol. 11, No. 3, p. 815, points out that it is for the institutions of the Cartagena Agreement to determine the time needed to move from theory to practice and to establish the post of Advocate General, in the number and with the powers laid down in the Statute. The author considers it likely that this time will not be distant, as the number of contentious and non-contentious cases brought before the TJCA increases, the need to establish the Advocate General will become more and more pressing.

Статут повинен чітко визначати функції та компетенції Генерального адвоката, забезпечуючи функціональну незалежність та доповнювальну роль у рамках процедури, без втручання в обговорення суддів.

Паралельно буде необхідно розробити внутрішні регламенти або спеціальні процесуальні правила, що регулюють практичну діяльність Генеральних адвокатів. Це включає розподіл справ - надання пріоритету тим, що мають особливу складність або правове значення - підготовку письмових, публічних та обґрунтованих висновків; взаємодію з суддями під час стадії нарад; та систематичну публікацію їхніх висновків для забезпечення прозорості та служіння керівництвом з тлумачення для юристів-практиків та науковців.

Для сприяння інституційному прийняттю впровадження може здійснюватися поступово або через пілотну програму, спочатку призначаючи одного чи двох Генеральних адвокатів для окремих справ. Ця фаза дозволить оцінити вплив цієї інституції на узгодженість та якість судової практики, скоригувати внутрішні процедури та сформувані прецеденти щодо відносин між суддями та Генеральними адвокатами до остаточного впровадження.

Нарешті, включення цієї інституції вимагає консенсусу та координації між державами-членами, які повинні узгодити критерії відбору, ротації та справедливого представництва. Система ротації серед держав-членів забезпечила б участь усіх країн у призначенні Генеральних адвокатів, зміцнюючи легітимність посади та гарантуючи плюралізм правових перспектив у тлумаченні Андійського права. Так само, було б доцільно започаткувати навчальні та поширювальні програми, щоб судді, адвокати та науковці повністю розуміли роль Генерального адвоката та користувалися їхніми висновками. Публікація таких висновків сприятиме прозорості, однаковості тлумачення та технічній якості судової практики ТЈСА.

5. Критерії призначення, обов'язки та термін повноважень майбутнього Андійського Генерального адвоката

З інституційної точки зору, механізм призначення майбутнього Андійського Генерального адвоката повинен гарантувати як демократичну легітимність, так і функціональну незалежність цієї інституції. Тому пропонується, щоб він призначався одногосно САМРЕ, міжурядовим органом, що представляє держави-члени, на основі кандидатур, поданих самими урядами або самим ТЈСА. Така процедура збалансувала б політичний контроль із судовою автономією, водночас дозволивши запровадити стандарти прозорості, такі як публікація номінацій та можливість для академії надавати необов'язкові коментарі.

Щодо функцій, Генеральний адвокат мав би видавати обґрунтовані висновки у всіх попередніх рішеннях, позовах про анулювання та провадженнях про порушення, надаючи ТЈСА неупереджений та всебічний аналіз спірних правових питань. Однак його роль не обмежувалася б процедурною допомогою: він міг би також рекомендувати перегляд судової практики у випадках суперечностей, пропонувати проведення публічних слухань у справах особливої важливості та виступати каталізатором для доктринального діалогу між Андійським правом та іншими інтеграційними системами. Таким чином, це зміцнило б його профіль як гаранта послідовності та систематичної еволюції судової практики.

Щодо тривалості терміну повноважень, період у шість років, з можливістю одноразового поновлення, видається найбільш доцільним балансом між інституційною безперервністю та академічним оновленням. Цей термін збігається з тим, що передбачений для суддів ТЈСА у статті 8 її засновницького договору. Занадто короткі мандати могли б обмежити здатність Генерального адвоката впливати на консолідацію ліній судової практики, тоді як необмежені поновлення могли б створити ризик «інституційного захоплення».

Обмеження однією переобраною каденцією гарантує, що посада зберігає незалежність та динамізм, уникаючи надмірної персоналізації.

Також рекомендується, щоб усунення Генерального адвоката було можливим лише за явну некомпетентність або серйозний проступок, відповідно до підстав, передбачених статтею 11, та процедури, викладеної у статті 12 Статуту ТЈСА, з метою збереження автономії його функції та захисту від можливого політичного тиску.

6. Потенційні внески, які Генеральний адвокат міг би зробити до Суду справедливості Андійського співтовариства

Враховуючи поточний стан права САН, зокрема наявність солідного корпусу усталеної судової практики та багатство тлумачень для попереднього рішення, включення концепції Генерального адвоката могло б генерувати значний правовий, інституційний та академічний матеріал. По-перше, з інтерпретаційної та систематизуючої перспективи, Генеральний адвокат надаватиме детальні, обґрунтовані та аргументовані висновки, що включають загальні принципи Андійського права, відповідні прецеденти та, за необхідності, посилання на порівняльне право. Такий підхід зменшить інтерпретаційну фрагментацію та надасть суддям і правникам узгоджені рамки для вирішення складних справ, тим самим підвищуючи передбачуваність та правову визначеність у рамках системи Співтовариства.

Крім того, з точки зору єдності та узгодженості правового порядку, Генеральний адвокат міг би виступати гарантом гармонізації критеріїв, сприяючи уніфікованому тлумаченню Андійського права між різними державами-членами. Ця функція є особливо актуальною, оскільки ТЈСА наразі бракує внутрішнього незалежного аналітичного механізму, подібного до того, що пропонують Генеральні адвокати Суду ЄС, що обмежує систематизацію та консолідацію критеріїв судової практики.

З точки зору прозорості та інституційної легітимності, публікація публічних висновків дозволить юридичній аргументації ТЈСА бути доступною для національних науковців, практиків та органів влади, зміцнюючи довіру до системи та її рішень. Водночас, процедурна ефективність могла б бути значно покращена, оскільки втручання Генерального адвоката забезпечило б ретельний попередній аналіз спірних правових аспектів, полегшуючи обговорення суддів та сприяючи більш оперативному вирішенню справ.

Крім того, інноваційна роль Генерального адвоката була б особливо цінною в Андійському контексті. Розглядаючи нові або виникаючі правові питання, він міг би пропонувати технічні та академічні рішення, які передбачають майбутні проблеми, включаючи перспективи порівняльного права та адаптуючи їх до правової реальності САН. Ця роль сприяла б поступовому розвитку права Андійського співтовариства, зміцнюючи його автономію та адаптивність.

Коротко кажучи, запровадження Генерального адвоката в ТЈСА зміцнило б послідовність та технічну якість судових рішень, зміцнило б інституційну легітимність ТЈСА та надало б системі механізм незалежного правового аналізу, який наразі відсутній, узгоджуючи андійську судову практику зі стандартами найпередовіших наднаціональних судів.

V. Можливий вплив на процеси регіональної інтеграції у всьому світі

Хоча наразі немає правової основи для офіційної співпраці, Андійський Генеральний адвокат міг би стати природним партнером європейських Генеральних адвокатів у рамках доктринального діалогу, беручи участь у їхніх зустрічах як спостерігач або запрошений гість. Таке зближення відкрило б двері до більш інтенсивного академічного та технічного обміну через спільну публікацію висновків та участь у спеціалізованих форумах з питань інтеграції. Так само, це інституційний зв'язок сприяв би методологічній конвергенції оскільки Генеральні адвокати вирішили б гармонізувати розробку своїх висновків, щоб вони могли слугувати взаємними посиланнями для обох судів. Слід підкреслити, що це не становило б формального об'єднання - оскільки обидві правові системи є автономними - а радше академічне та доктринальне партнерство.

Така співпраця представляла б можливість для зміцнення судового діалогу Північ-Південь та підвищення видимості андського прецедентного права. Існують також прецеденти, що підтверджують цю можливість:

відносно тісні інституційні відносини, які вже підтримуються ТСАС та СЕС, що відображено в регулярних академічних та судових семінарах і зустрічах з питань регіональної інтеграції⁵⁸. Крім того, існує певна ступінь паралелізму між їхніми відповідними корпусами прецедентного права, зокрема в таких сферах, як інтелектуальна власність та конкурентне право. Нарешті, не слід забувати, що в деяких випадках ТСАС черпав натхнення з юриспруденції СЕС, навіть якщо він не є юридично зобов'язаним нею. Іншими словами, інституція Генерального адвоката могла б стати додатковим мостом між цими двома наднаціональними судами.

У цьому контексті слід нагадати, що Генеральні адвокати СЕС відіграли вирішальну роль у судовому діалозі з Судом Європейської асоціації вільної торгівлі (ЄАВТ) завдяки своєму незалежному та обґрунтованому правовому аналізу, який дозволив сформулювати послідовні інтерпретаційні критерії, застосовні як до права ЄС, так і до права Європейської економічної зони (ЄЕЗ). Хоча Суд ЄАВТ не має власного Генерального адвоката, висновки цих членів СЕС сприяють розгляду його юриспруденції в інтерпретаційних рамках права ЄС, тим самим забезпечуючи методологічну конвергенцію між двома системами та зміцнюючи принцип однорідності в межах ЄЕЗ.

Їхня функціональна незалежність та публічний характер їхніх Висновків дозволяють суддям СЕС збалансовано інкорпорувати рішення, прийняті Судом ЄАВТ, підвищуючи узгодженість та легітимність європейського правопорядку. Цитування таких Висновків у рішеннях Суду ЄАВТ⁵⁹ демонструє, що їхня функція виходить за рамки підготовки внутрішніх аналізів і стала активним інструментом судового діалогу, сприяючи єдності, правовій визначеності та послідовності у застосуванні права в обох системах⁶⁰. Отже, створення Генерального адвоката в межах ТСАС могло б породити подібний академічний діалог, з взаємними посиланнями між прецедентним правом СЕС та висновками європейських Генеральних адвокатів, які, у свою чергу, могли б посилатися на свого андського колегу.

Крім того, слід підкреслити, що потенційне рішення ТСАС про запровадження посади Генерального адвоката стало б віхою особливої важливості в інституційному та процесуальному розвитку інтеграційних систем у всьому світі. Наразі лише СЕС - і, принаймні у своєму засновницькому правовому полі, сам ТСАС - розглядали таку можливість; наскільки відомо автору, жодна інша регіональна інтеграційна система не здійснювала такого проекту. Хоча деякі пропозиції в інших регіональних судах були спрямовані на розширення кількості суддів або зміцнення судових структур, створення посади Генерального адвоката не передбачалося конкретно. Однак юриспруденція деяких з цих органів іноді виявляє тенденцію розглядати питання права, що виходять за безпосередній предмет спору, вдаючись до таких методів, як *obiter dicta*. Це особливо стосується Суду ЄАВТ⁶¹,

⁵⁸ Within the framework of interinstitutional cooperation, academic training workshops between the CJEU and the TJCA have been organized on several occasions, with the participation of magistrates, lawyers and technical staff from both institutions. These meetings constitute areas for dialogue and exchange of experience on issues of common interest, such as preliminary ruling interpretation, uniform application of integration law and procedural guarantees. In addition to strengthening the technical capacities of participants, these workshops contribute to building a shared legal culture, fostering methodological convergence between the two jurisdictions and strengthening the principle of consistency in the interpretation of supranational rules.

⁵⁹ See EFTA Court, judgment of 28 January 2013, EFTA Surveillance Authority v. Iceland («Icesave»), Case E-16/11, paragraphs 125 and 134; judgment of 22 December 2016, Case E-3/16, Ski Taxi SA and others v Norwegian Government, paragraphs 34 and 58; judgment of 5 September 2025, Case E-7/24, Fjordkraft AS v Norwegian Government, paragraphs 67 and 110.

⁶⁰ Baudenbacher, C., 'The EFTA Court, the ECJ, and the Latter's Advocates General - a Tale of Judicial Dialogue', Continuity and Change in EU Law: Essays in Honour of Sir Francis Jacobs, Oxford 2008, p. 122.

⁶¹ However, it is particularly significant that the EFTA Court was established without providing for the form of the Advocate General. Burrows, N./Greaves, R., The Advocate General and EC Law, Oxford 2007, p. 19, point out that that absence is due to the fact that, in none of the Member States of the European Free Trade Association, there was knowledge or practice of such a figure; it was simply not part of the national legal tradition, which is why it was not considered indispensable for the proper functioning of that court.

який кілька разів виявляв помітний інтерес до розвитку академічних роздумів щодо імплементації Угоди про ЄЕЗ⁶².

Однак досвід показує, що судді не є найпридатнішими суб'єктами для розвитку широких академічних роздумів, оскільки їхня основна роль полягає у вирішенні спорів⁶³. Тому їхні рішення повинні залишатися чіткими та авторитетними, щоб забезпечити їхню ефективність та можливість примусового виконання. Більш ніж через сімдесят років після створення СЄС, вибір, зроблений національними делегаціями щодо створення двох окремих інститутів з різними функціями, виявився особливо обґрунтованим:

з одного боку, Генеральний адвокат, якому доручено пропонувати вирішення спору після зважування різних можливих підходів;

а з іншого боку, судді, які відповідають за винесення остаточного рішення. Заснування андського Генерального адвоката могло б таким чином створити прецедент для інших наднаціональних судів⁶⁴.

Його інкорпорація не тільки збагатила б юриспруденцію ТСАС, але й передала б чітке повідомлення про інституційну зрілість андського інтеграційного процесу, підтверджуючи наднаціональне покликання його правової системи.

Створення Генерального адвоката в межах ТСАС також могло б мати наслідки, що виходять за межі субрегіонального рівня, зокрема у зв'язку з такими ініціативами, як запропоноване заснування Суду справедливості Меркосур⁶⁵. Зміцнюючи легітимність та узгодженість андського прецедентного права, ця інституційна інновація забезпечила б конкретну модель для посилення судового виміру інтеграційних процесів. Порівняльний досвід показує, що успішні механізми, як правило, поширюються по регіональних системах, і інституції Генерального адвоката могла б стати моделлю, здатною до наслідування в рамках Меркосур. Таким чином, САТ не тільки сприяла б поглибленню власної правової системи, але й зробила б свій внесок у міжінституційний діалог Південь-Південь та у зміцнення наднаціонального правосуддя в Латинській Америці, проектуючи доктринальний та методологічний вплив глобального значення.

VI. Висновки

Проведений у цій статті аналіз дозволяє зробити декілька висновків академічного та інституційного значення.

По-перше, хоча андське право прямо передбачає роль Генерального адвоката в Договорі про заснування ТСАС, це положення ще не було імplementовано. Ця ситуація контрастує з європейським досвідом, де існування Генеральних адвокатів виявилось вирішальним для підвищення надійності, узгодженості та легітимності прецедентного права СЄС.

По-друге, аргумент про те, що невелика кількість справ, які перебувають на розгляді в ТСАС, виправдовувала б бездіяльність цього положення, є недостатнім.

⁶² See EFTA Court, judgment of 13 June 2013, Case E-11/12, Beatrix Koch, Dipl. KFM. Lothar Hummel and Stefan Müller v Swiss Life (Liechtenstein) AG, points 119 et seq., concerning the provisional application of decisions of the EEA Joint Committee pursuant to Article 103 of the EEA Agreement.

⁶³ Bobek, M. 'A Fourth in the Court: What are there Advocates-General in the Court of Justice?', The Cambridge yearbook of European legal studies, 2012, Vol.14, p. 535, highlights the functional differentiation between judges and Advocates General, drawing an analogy with the figures of the verdugo and buffers at the cutting of a monarch. According to its analysis, while the verdugo symbolises the guarantee of government effectiveness, the buffet embodies the safeguarding of prudence in the exercise of power, by offering critical reflections and uncomfortable truths that the sovereign must carefully take into account if it wants to govern wilfully.

⁶⁴ Baudenbacher, C., The EFTA Court 18 Years On - Accomplishments and Challenges (EFTA Court Spring Conference 2012), p. 24, in his capacity as former President of the EFTA Court, supported a reform providing for the intervention of the Advocate General in relevant cases, since that court does not have its own legal investigation department. It also considered that this reform would contribute to increasing the legitimacy of the EFTA Court.

⁶⁵ Kühn, W. M., The Draft Protocol on the Creation of the Court of Justice of Mercosur. A New Milestone in the Judicialisation of Regional Integration Law', Mexican Yearbook of International Law, 2017, Vol. 17, p. 420, points out that the draft Protocol for the creation of a Mercosur Court of Justice expressly refers to the establishment of the Advocate General for that court.

Додана вартість Генерального адвоката залежить не від обсягу судових спорів, а від його здатності збагачувати правові аргументи, забезпечувати захист наднаціонального інтересу та консолидувати більш передбачуване та систематичне прецедентне право.

По-третє, можливе заснування цієї посади зміцнило б андські інституції та могло б стати орієнтиром для інших міжнародних судів наднаціонального характеру. Таким чином, андський Генеральний адвокат не тільки мав би внутрішній вплив на консолідацію ТСАС, але й представляв би САТ як інноваційний у порівняльному праві економічної інтеграції.

По-четверте, створення Генерального адвоката в ТСАС відкрило б природну сферу діалогу з Генеральними адвокатами ЄС, в академічному та доктринальному ключі. Таке зближення, хоча і не є юридично формалізованим, допомогло б зміцнити методологічний обмін між наднаціональними судами та інтенсифікувати судовий діалог Північ-Південь, підвищуючи видимість андського прецедентного права на міжнародному рівні.

Коротко кажучи, активізація посади Генерального адвоката в андській системі не тільки призвела б до дотримання чинного регуляторного положення, але й використала б стратегічну можливість для зміцнення наднаціонального правосуддя та консолідації процесу регіональної інтеграції.

Хоча цей проєкт вимагає політичної волі, щоб отримати конкретне вираження в рішенні САМРЕ, ТСАС зберігає ключ до його реалізації завдяки своїм повноваженням ініціативи.

Список використаних джерел

Бібліографія:

1. Baudenbacher, C., *The EFTA Court 18 Years On - Accomplishments and Challenges* (EFTA Court Spring Conference 2012), pp. 1-16.
2. Baudenbacher, C., «The EFTA Court, the ECJ, and the Latter's Advocates General - a Tale of Judicial Dialogue», *Continuity and Change in EU Law: Essays in Honour of Sir Francis Jacobs*, Oxford 2008, pp. 255-267.
3. Bobek, M. «A Fourth in the Court: Why are there Advocates-General in the Court of Justice?», *The Cambridge yearbook of European legal studies*, 2012, vol. 14, pp. 529-561.
4. Brüggemann, J., *Die Rechtsstellung des Generalanwalts am Gerichtshof der Europäischen Union*, Hamburg 2023.
5. Castellanos Peñafiel, L., *Los límites de la actividad jurisdiccional del Tribunal de Justicia de la Comunidad Andina*, Quito 2007.
6. Clément-Wilz, L., *La fonction de l'avocat général près la Cour de justice*, Brussels 2011.
7. Cordray, M./Cordray, R., «The Solicitor General's changing role in Supreme Court litigation», *Boston College Law Review*, 2010, pp. 1323-1382.
8. Faircloth Peoples, L., «The use of foreign law by the Advocates General of the Court of Justice of the European Communities», *Syracuse Journal of International Law and Commerce*, 2008, p. 218-272.
9. García Brito, G., «El rol del Tribunal de Justicia de la Comunidad Andina», *Comentario Internacional*, 2020, No. 20, p. 169-201.
10. Jacobs, F., «Reflections of an Advocate General: 1988-2006», *Shaping EU Law the British Way: UK Advocates General at the Court of Justice of the European Union*, Oxford 2022, pp. 527-538.
11. Kokott, J., *Anwältin des Rechts - Zur Rolle der Generalanwälte beim Europäischen Gerichtshof*, Referat im Rahmen der Vortragsreihe «Rechtsfragen der Europäischen Integration», Bonn 2006.
12. Kokott, J., «Der EuGH als Motor des europäischen Integrationsprozesses?», *JuS-Kurzinterview* (Gustav-Radbruch-Forum 2018), p. 577-579.
13. Kühn, W. M., «La experiencia europea en la aplicación de la doctrina del acto aclarado al procedimiento de remisión prejudicial: Enseñanzas útiles para su implementación en el sistema jurisdiccional andino», *Revista de la Secretaría del Tribunal Permanente de Revisión*, 2025, vol. 13, No. 22, pp. 1-30.
14. Kühn, W. M., «Reflexiones sobre una posible convergencia regional con la participación de la Comunidad Andina y del Mercosur. Lecciones de la experiencia integracionista europea», *Revista General de Derecho Europeo*, 2015, No. 36, pp. 1-10.
15. Kühn, W. M., «The Draft Protocol on the Creation of the Court of Justice of Mercosur. A New Milestone in the Judicialisation of Regional Integration Law», *Anuario mexicano de derecho internacional*, 2017, vol. 17, pp. 405-442.
16. Kühn, W. M., «The upcoming reform of the judicial system of the European Union», *Europarättslig Tidskrift*, 2024, No. 1, pp. 89-106

17. Laffranque, J., «Dissenting Opinion in the European Court of Justice - Estonia's possible contribution to the democratization of European Union judicial system», *Juridica international*, IX (2004), pp. 14-23.
18. McConnell, M., «The rule of law and the role of the Solicitor General», *Loyola of Los Angeles Law Review*, 1987, vol. 21, pp. 1105-1132.
19. Mejía Salazar, A., «Orígenes y trayectoria del Tratado constitutivo del Tribunal de Justicia de la Comunidad Andina», *Tribunal de Justicia de la Comunidad Andina: 1979-2024 - 45 años de creación y 40 años al servicio del derecho y la integración*, Tomo I, Quito 2024, p. 221-232.
20. Mendoza Neyra, Y., «El Tribunal de Justicia de la Comunidad Andina y la singularidad del proceso de integración andino», *Comentario Internacional*, 2020, No. 20, pp. 203-221.
21. Pedraza, J. H., «Comunidad Andina: 50 años por el camino de la integración», *Revista Peruana de Derecho Internacional*, Tomo LXIX, May - August 2019, No. 162, pp. 137-145.
22. Ruiz-Jarabo Colomer, D., «La función del Abogado General del Tribunal de Justicia de las Comunidades Europeas», *Iniciación a la práctica en derecho internacional y derecho comunitario europeo*, Madrid 2003.
23. Salgado, G., «El Grupo Andino de hoy: Eslabón hacia la integración de Sudamérica», *Biblioteca Digital Andina / Universidad Andina Simón Bolívar*, Quito 1995, pp. 1-144.
24. Sharpston, E., «Comparative Legal Reasoning (Overt and Covert) in the Work of the Advocate General», *The Italian Influence on European Law: Judges and Advocates General (1952-2000)*, Oxford 2024, pp. 311-326.
25. Szpunar, M., «The Advocate General in the judicial architecture of the EU Court of Justice», *Europäische Zeitschrift für Wirtschaftsrecht*, 2022, No. 24, pp. 241-248.
26. Tesauro, G./Circolo, A., «Saturno che divora i suoi figli. La Corte di giustizia conferma la legittimità della decadenza dell'avvocato generale Sharpston», *Rivista Eurojus*, 2020, No. 4, p. 188-204.
27. Toledano Laredo, A., «El Abogado General en el Tribunal Andino y en el Tribunal de Justicia de las Comunidades Europeas», *Revista de Instituciones Europeas*, septiembre-diciembre 1984, vol. 11, No. 3, pp. 809-816.
28. Trstenjak, V., «The impact of the DCFR on the case law of the CJEU», *Europäisches und internationales Privatrecht. Festschrift für Christian von Bar zum 70. Geburtstag*, hg. v. Helmut Grothe Peter Mankowski, Munich 2022, pp. 397-404.
29. Zubieta Mariscal, F., «La reforma del Tribunal de Justicia de la Comunidad Andina: un reto impostergable», *Iustitia et Pulchritudo*, 2022, No. 1, pp. 9-22.
30. Čapeta, T., «Seventy years of Advocates General at the Court of Justice of the European Union», *Leiden Europa Lecture*, pp. 1-15.

References

Bibliography:

1. Baudenbacher, C., *The EFTA Court 18 Years On - Accomplishments and Challenges* (EFTA Court Spring Conference 2012), pp. 1-16.
2. Baudenbacher, C., «The EFTA Court, the ECJ, and the Latters Advocates General - a Tale of Judicial Dialogue», *Continuity and Change in EU Law: Essays in Honour of Sir Francis Jacobs*, Oxford 2008, pp. 255-267.
3. Bobek, M., «A Fourth in the Court: Why are there Advocates-General in the Court of Justice?», *The Cambridge year-book of European legal studies*, 2012, vol. 14, pp. 529-561.
4. Brüggemann, J., *Die Rechtsstellung des Generalanwalts am Gerichtshof der Europäischen Union*, Hamburg 2023.
5. Castellanos Peñafiel, L., *Los límites de la actividad jurisdiccional del Tribunal de Justicia de la Comunidad Andina*, Quito 2007.
6. Clément-Wilz, L., *La fonction de l'avocat général près la Cour de justice*, Brussels 2011.
7. Cordray, M./Cordray, R., «The Solicitor Generals changing role in Supreme Court litigation», *Boston College Law Review*, 2010, pp. 1323-1382.
8. Faircloth Peoples, L., «The use of foreign law by the Advocates General of the Court of Justice of the European Communities», *Syracuse Journal of International Law and Commerce*, 2008, p. 218-272.
9. García Brito, G., «El rol del Tribunal de Justicia de la Comunidad Andina», *Comentario Internacional*, 2020, No. 20, p. 169-201.
10. Jacobs, F., «Reflections of an Advocate General: 1988-2006», *Shaping EU Law the British Way: UK Advocates General at the Court of Justice of the European Union*, Oxford 2022, pp. 527-538.
11. Kokott, J., *Anwältin des Rechts - Zur Rolle der Generalanwältin beim Europäischen Gerichtshof*, Referat im Rahmen der Vortragsreihe «Rechtsfragen der Europäischen Integration», Bonn 2006.
12. Kokott, J., «Der EuGH als Motor des europäischen Integrationsprozesses?», *JuS-Kurzinterview* (Gustav-Radbruch-Forum 2018), p. 577-579.

13. Kühn, W. M., «La experiencia europea en la aplicación de la doctrina del acto aclarado» al procedimiento de remisión prejudicial: Enseñanzas útiles para su implementación en el sistema jurisdiccional andino», *Revista de la Secretaría del Tribunal Permanente de Revisión*, 2025, vol. 13, No. 22, pp. 1-30.
14. Kühn, W. M., «Reflexiones sobre una posible convergencia regional con la participación de la Comunidad Andina y del Mercosur. Lecciones de la experiencia integracionista europea», *Revista General de Derecho Europeo*, 2015, No. 36, pp. 1-10.
15. Kühn, W. M., «The Draft Protocol on the Creation of the Court of Justice of Mercosur. A New Milestone in the Judicialisation of Regional Integration Law», *Anuario mexicano de derecho internacional*, 2017, vol. 17, pp. 405-442.
16. Kühn, W. M., «The upcoming reform of the judicial system of the European Union», *Europarättslig Tidskrift*, 2024, No. 1, pp. 89-106
17. Laffranque, J., «Dissenting Opinion in the European Court of Justice - Estonias possible contribution to the democratization of European Union judicial system», *Juridica international*, IX (2004), pp. 14-23.
18. McConnell, M., «The rule of law and the role of the Solicitor General», *Loyola of Los Angeles Law Review*, 1987, vol. 21, pp. 1105-1132.
19. Mejía Salazar, A., «Orígenes y trayectoria del Tratado constitutivo del Tribunal de Justicia de la Comunidad Andina», *Tribunal de Justicia de la Comunidad Andina: 1979-2024 - 45 años de creación y 40 años al servicio del derecho y la integración*, Tomo I, Quito 2024, p. 221-232.
20. Mendoza Neyra, Y., «El Tribunal de Justicia de la Comunidad Andina y la singularidad del proceso de integración andino», *Comentario Internacional*, 2020, No. 20, pp. 203-221.
21. Pedraza, J. H., «Comunidad Andina: 50 años por el camino de la integración», *Revista Peruana de Derecho Internacional*, Tomo LXIX, May - August 2019, No. 162, pp. 137-145.
22. Ruiz-Jarabo Colomer, D., «La función del Abogado General del Tribunal de Justicia de las Comunidades Europeas», *Iniciación a la práctica en derecho internacional y derecho comunitario europeo*, Madrid 2003.
23. Salgado, G., «El Grupo Andino de hoy: Eslabón hacia la integración de Sudamérica», *Biblioteca Digital Andina / Universidad Andina Simón Bolívar*, Quito 1995, pp. 1-144.
24. Sharpston, E., «Comparative Legal Reasoning (Overt and Covert) in the Work of the Advocate General», *The Italian Influence on European Law: Judges and Advocates General (1952-2000)*, Oxford 2024, pp. 311-326.
25. Szpunar, M., «The Advocate General in the judicial architecture of the EU Court of Justice», *Europäische Zeitschrift für Wirtschaftsrecht*, 2022, No. 24, pp. 241-248.
26. Tesauro, G./Circolo, A., «Saturno che divorcia i suoi figli. La Corte di giustizia conferma la legittimità della decadenza dell'avvocato generale Sharpston», *Rivista Eurojus*, 2020, No. 4, p. 188-204.
27. Toledano Laredo, A., «El Abogado General en el Tribunal Andino y en el Tribunal de Justicia de las Comunidades Europeas», *Revista de Instituciones Europeas*, septiembre-diciembre 1984, vol. 11, No. 3, pp. 809-816.
28. Trstenjak, V., «The impact of the DCFR on the case law of the CJEU», *Europäisches und internationales Privatrecht. Festschrift für Christian von Bar zum 70. Geburtstag*, hg. v. Helmut Grothe Peter Mankowski, Munich 2022, pp. 397-404.
29. Zubieta Mariscal, F., «La reforma del Tribunal de Justicia de la Comunidad Andina: un reto impostergable», *Iustitia et Pulchritudo*, 2022, No. 1, pp. 9-22.
30. Čapeta, T., «Seventy years of Advocates General at the Court of Justice of the European Union», *Leiden Europa Lecture*, pp. 1-15.